

STORTINGET

Innst. 389 L

(2019–2020)

Innstilling til Stortinget
fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Prop. 89 L (2019–2020)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven)

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Hovedinnholdet i proposisjonen

1.1.1 Innledning

Kunnskapsdepartementet foreslår i proposisjonen en ny lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven). Integreringsloven erstatter lov 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven).

Forslaget til integreringslov er en del av en større integreringsreform. Norge har de siste 50 årene blitt et mer sammensatt samfunn. Ved inngangen til 2019 var 14,4 pst. av befolkningen innvandrere og 3,4 pst. norskfødte med innvandrerforeldre. Av hele Norges befolkning hadde 4,4 pst. flyktningbakgrunn. Forskning har vist at sysselsettingsratene for flyktninger øker de første årene etter ankomst til Norge, for så å falle fem til ti år etter ankomst. En viktig årsak er at det er et gap mellom den kompetansen arbeidslivet etterspør, og den kompetansen mange flyktninger har fra før.

Det pekes i proposisjonen på at for å motvirke fallet i sysselsettingsratene er det sentralt at kvalifiseringen blir mer målrettet. Formell kompetanse er stadig viktigere i det norske arbeidsmarkedet. Et av målene med den nye integreringsloven er derfor at flere skal få formell kompetanse innenfor rammen av introduksjons-

programmet. Introduksjonsprogrammet skal bli mer differensiert, slik at deltagerne får et program med innhold og varighet som er tilpasset deres bakgrunn og mål. Det utvikles standardiserte elementer til bruk i programmet, slik at det skal bli enklere for kommunene å sette sammen gode program. Alle deltagere i introduksjonsprogram skal gjennomgå kurs i livsmestring, og foreldre skal gjennomgå kurs i foreldreveiledning. Norskopplæringen skal også styrkes, og dagens krav om å gjennomføre et visst antall timer norskopplæring erstattes med et krav om at den enkelte skal oppnå et visst nivå i norsk. For å sikre kvaliteten i opplæring og tjenester som kommunen yter etter loven, innføres det et krav til forsvarlighet.

Det pekes i proposisjonen på at målrettingen må begynne tidlig. Før bosetting i en kommune skal flyktningene gjennomføre kompetansekartlegging. Kartleggingen skal bidra til bosetting i en kommune med relevant tilbud om utdanning eller arbeid. Fylkeskommunen skal utarbeide planer for kvalifisering av innvandrere som skal omfatte tiltak for å kvalifisere innvandre til å møte regionale arbeidsmarkedets behov. I sin anbefaling om hvor mange flyktninger som bør bosettes i den enkelte kommune i fylket, skal fylkeskommunen legge vekt på disse planene. Etter bosetting skal personene i målgruppen for introduksjonsprogram gjennomføre karriereveiledning. Dette skal bidra til at den enkelte kan ta informerte valg om utdanning og arbeid.

Samlet skal integreringsloven bidra til at flere innvandrere, og særlig flyktninger, tidlig integreres i det norske samfunnet, får en varig tilknytning til arbeidslivet og blir økonomisk selvstendige.

1.1.2 Nærmere om proposisjonens innhold

I kapittel 5 foreslår departementet alminnelige bestemmelser.

I kapittel 6 foreslår departementet egne bestemmelser som regulerer kommunens og fylkeskommunens ansvar.

I kapittel 7 foreslår departementet å regulere kvalifisering som skjer før bosetting i en kommune.

I kapittel 8 foreslås bestemmelsene som regulerer introduksjonsprogrammet.

I kapittel 9 foreslås reglene for introduksjonsstønad.

I kapittel 10 foreslås bestemmelsene som regulerer opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

I proposisjonens kapittel 11 foreslås forskjellige bestemmelser.

I proposisjonens kapittel 12 foreslås det saksbehandlingsregler.

1.1.3 Høringen

Kunnskapsdepartementet sendte forslag om ny lov om integrering og forslag til endringer i statsborgerloven på høring 16. august 2019. Høringsfristen var 15. november 2019. Høringsinstansenes hovedsynspunkter gjengis i proposisjonen og blir omtalt i tilknytning til de ulike punktene i lovforslaget.

1.2 Bakgrunn for lovforslaget

Det vises i proposisjonen til at introduksjonsloven ble innført i 2003 for å styrke innvandreres mulighet for deltagelse i yrkes- og samfunnslivet og deres økonomiske selvstendighet.

Introduksjonsloven regulerer introduksjonsprogram (fra 2003), opplæring i norsk og samfunnskunnskap (fra 2005), samt opplæring i norsk og i norsk kultur og norske verdier for asylsøkere i mottak (2018). Det er store kommunale variasjoner i innhold, kvalitet og resultater av introduksjonsprogrammet og opplæringen i norsk og samfunnskunnskap. Over 20 pst. av kommunene tilfredsstillter ikke kravet om å tilby heldagsprogram til deltakerne, og over 15 pst. møter ikke kravet om at programmet skal være helårlig.

Det er i all hovedsak en flyktningsjeneste, Nav lokalt eller voksenopplæringen som har det overordnede ansvar for introduksjonsprogrammet i kommunen. Hvorvidt en kommune har valgt å organisere introduksjonsprogrammet innenfor eller utenfor Nav-kontoret, har vist seg å ha lite betydning for resultatene.

Introduksjonsloven er endret en rekke ganger siden den ble vedtatt i 2003, men har ikke vært gjenstand for en full revisjon.

I kapittel 2 i proposisjonen omtales relevante evalueringer og resultatene i ordningene etter introduksjonsloven. Videre gis det en omtale av øvrige relevante of-

fentlige utredninger og svingningene i innvandringsbildet over tid.

1.3 Forholdet til annet regelverk

I proposisjonens kapittel 3 gis det en beskrivelse av annet relevant regelverk, som utlendingsloven og statsborgerloven. Det vises i proposisjonen til at det er et mål med lovforslaget at flere skal få formell kompetanse gjennom introduksjonsprogrammet, og det gis derfor en beskrivelse av relevant opplæring etter opplæringsloven (Grunnskoleopplæring for voksne, videregående opplæring for ungdom, videregående opplæring for voksne, fag- og yrkesopplæring, sentrale rettigheter for minoritetsspråklige og aktuelle forsøk, og NOU 2019:23 Ny opplæringslov og NOU 2019:25 Med rett til å mestre. Struktur og innhold i videregående opplæring.)

Videre omtales sosialtjenesteloven og regelverket for økonomisk stønad. Arbeidsmarkedstiltak i regi av Arbeids- og velferdsetaten kan inngå i introduksjonsprogrammet og det gis en omtale av relevante arbeidsmarkedstiltak etter forskrift om arbeidsmarkedstiltak. Det gis også i kapittelet en omtale av internasjonale forpliktelser. Departementet anser ikke at lovforslaget i proposisjonen gjør prinsipielle endringer i ordningene og henviser til nærmere angitte lovproposisjoner for en vurdering av introduksjonsprogrammet, introduksjonsstønden og opplæring i norsk og samfunnskunnskap opp mot Norges internasjonale forpliktelser. Til slutt i kapittelet omtales reguleringen av introduksjonsprogram og språkopplæring i Sverige, Danmark og Finland.

1.4 Relevante ordninger

I proposisjonens kapittel 4 omtales forskjellige ordninger som er relevante for lovforslaget. Det er ordningen for bosetting av flyktninger, ordningene for vurdering av medbrakt kompetanse fra utlandet og flyktningsstipend fra Lånekassen.

1.5 Alminnelige bestemmelser

Det foreslås i proposisjonen at lovens formål skal være at nyankomne innvandrere tidlig integreres i det norske samfunnet og blir økonomisk selvstendige. Loven skal også bidra til at asylsøkere tidlig får kjennskap til norsk språk og samfunnsliv. Se forslag til § 1.

Departementet foreslår at loven skal gjelde i Norge. Det foreslås ikke en egen bestemmelse om dette.

Det foreslås en definisjonsbestemmelse med sentrale begrep i loven. Se forslag til § 2.

Det vises til proposisjonens kapittel 5 for en nærmere beskrivelse av gjeldende rett, høringsforslaget, høringsinstansenes syn og departementets vurdering.

1.6 Kommunens og fylkeskommunens ansvar

Det foreslås i proposisjonen å innføre et krav om at opplæring og andre tjenester som kommunen yter etter

loven, skal være forsvarlige. Kommunens plikter gjelder ikke overfor personer som har avbrutt eller avvist deltakelse i lovens ordninger. Det foreslås å presisere at kommunen kan gi andre i oppdrag å utføre kommunens oppgaver etter loven. Se forslag til § 3.

Det foreslås også å lovfeste fylkeskommunens ansvar for det regionale integreringsarbeidet. Fylkeskommunen skal for det første utarbeide planer for kvalifisering av innvandrere. Videre skal fylkeskommunen anbefale hvor mange flyktninger som bør bosettes i den enkelte kommune i fylket. Det foreslås å fremheve at fylkeskommunen skal sørge for tilbud om karriereveiledning og opplæring i norsk og samfunnskunnskap for deltagere som går fulltid i videregående opplæring. Se forslag til § 4.

Det vises til proposisjonens kapittel 6 for en nærmere beskrivelse av gjeldende rett, høringsforslaget, høringsinstansenes syn og departementets vurdering.

1.7 Tidlig kvalifisering

Det foreslås i proposisjonen å videreføre at asylsøkere som bor i mottak har plikt til å delta i opplæring i norsk. Det foreslås å innlemme opplæring i norsk kultur og norske verdier i opplæringen i samfunnskunnskap, slik at asylsøkere har plikt til å delta i opplæring i samfunnskunnskap. Kommunen har plikt til å sørge for opplæring i norsk og samfunnskunnskap for asylsøkere i mottak. Se forslag til § 5.

Departementet foreslår en egen bestemmelse om kompetansekartlegging før bosetting. Det foreslås at vertskommunen for mottak skal kartlegge personer som bor i mottak, forutsatt at de har fått en oppholdstillatelse som medfører at de inngår i målgruppen for introduksjonsprogram. Det foreslås også at Integrerings- og mangfoldsdirektoratet skal kartlegge overføringsflyktninger. Det foreslås at den enkelte har rett og plikt til å gjennomføre kartleggingen og at kravene som stilles til kartlegging etter bosetting skal gjelde tilsvarende. Se forslag til § 6.

Det foreslås å regulere at vertskommuner for mottak kan tilby standardiserte elementer fra introduksjonsprogrammet og andre integreringsfremmende tiltak til personer som bor i mottak og som har fått en oppholdstillatelse som medfører at de inngår i målgruppen for introduksjonsprogram. Se forslag til § 7.

Det vises til proposisjonens kapittel 7 for en nærmere beskrivelse av gjeldende rett, høringsforslaget, høringsinstansenes syn og departementets vurdering.

1.8 Introduksjonsprogrammet

Det foreslås i proposisjonen i hovedsak å videreføre hvem som inngår i målgruppen for introduksjonsprogram, og at hvilke oppholdstillatelser som gir rett og plikt skilles ut i en egen bestemmelse. Videre foreslås det at alderen da oppholdstillatelsen ble innvilget er av-

gjørende for om personen inngår i målgruppen. Dette vil føre til at personer ikke kan vokse seg inn og ut av målgruppen. Se forslag til § 8.

Det foreslås også at personer som har påbegynt programmet har rett og plikt til å fullføre programmet uavhengig av om oppholdstillatelsen endres, eller om vedkommende får innvilget statsborgerskap. Det foreslås å videreføre hvem kommunen kan tilby introduksjonsprogram til utenfor målgruppen. Se forslag til § 9.

Departementet foreslår at personer i målgruppen for introduksjonsprogrammet har rett og plikt til å gjennomføre kompetansekartlegging. Dette innebærer at kommunen skal sørge for at personer i målgruppen for introduksjonsprogram kartlegges, så fremt personen ikke har gjennomført kompetansekartlegging før bosetting. Videre foreslås det å regulere hvilke opplysninger som minimum skal kartlegges. Se forslag til § 10.

Departementet foreslår at personer i målgruppen for introduksjonsprogrammet skal ha rett og plikt til å gjennomføre karriereveiledning. Karriereveiledningen skal bygge på kompetansekartleggingen og bidra til at den enkelte tar informerte valg om utdanning og arbeid, og til at programmet blir tilpasset den enkeltes behov. Det foreslås at fylkeskommunen skal sørge for karriereveiledningen. Se forslag til § 11.

Det foreslås videre at kommunen skal sørge for introduksjonsprogram til innvandrere som inngår i målgruppen, så snart som mulig og innen tre måneder etter bosetting eller etter at krav om program fremsettes. Se forslag til § 12.

Departementet foreslår at det skal settes et slutt mål for den enkeltes deltagelse i introduksjonsprogrammet. Se forslag til § 13. Slutt målet blir blant annet bestemmende for varigheten av deltagerens program. Det foreslås visse kriterier for fastsettelse av slutt målet som setter rammen for kommunens skjønnutøvelse. Slutt målet skal ta utgangspunkt i deltagerens utdanningsbakgrunn og alder. Kriteriene for slutt mål er satt på bakgrunn av at flest mulig skal oppnå formell kompetanse i løpet av programmet.

For å oppnå større individuell tilpasning foreslår departementet å innføre differensiert programtid for ulike grupper av deltagere med utgangspunkt i slutt mål. Departementet foreslår at for deltagere som minimum har utdanning på videregående nivå fra før ankomst til Norge, skal programmet vare i mellom tre og seks måneder. Denne gruppen vil ha et begrenset behov for kvalifisering utover de obligatoriske elementene i programmet. Videre foreslår departementet at deltagere med slutt mål om videregående opplæring skal ha et program på mellom tre måneder og tre år. Dette skal gi flere deltagere mulighet til å oppnå formell kompetanse og kvalifisering innenfor rammen av programmet. For deltagere med andre slutt mål foreslås det at programmet skal vare mellom tre måneder og to år.

Departementet foreslår at programmet kan forlenges med inntil ett år hvis det er grunn til å forvente at deltageren vil nå sitt sluttmaal med en forlengelse. Muligheten til forlengelse er imidlertid begrenset til inntil seks måneder for deltagere som minimum har utdanning på videregående nivå fra før.

Det foreslås en egen bestemmelse om minimumsinholdet i introduksjonsprogrammet. Se forslaget til § 14. Programmet skal minst inneholde opplæring i norsk, opplæring i samfunnskunnskap, kurs i livsmestring og arbeids- eller utdanningsrettede tiltak. Deltagere som har barn skal også delta på kurs i foreldreveiledning. Utover minimumsinholdet foreslås det at innholdet i programmet skal ta utgangspunkt i deltagerens sluttmaal. Det foreslås også at programmet fortsatt skal være helårlig og på fulltid.

Det foreslås å videreføre bruken av en individuell plan for deltagerne, men at begrepet endres til integreringsplan. Se forslag til § 15. Det foreslås også endringer i innholdet. Planen skal etter forslaget inneholde deltagerens sluttmaal, norskmål, omfanget av opplæringen i norsk og samfunnskunnskap, programmets varighet, elementene i programmet og klagemuligheter. Planen skal utarbeides sammen med deltageren og utformes på bakgrunn av gjennomført kompetansekartlegging, karriereveiledning og en vurdering av hvilke elementer deltageren kan nyttiggjøre seg for å nå sluttmalet og delmålene. Videre foreslås det at planen skal vurderes jevnlig og ved vesentlige endringer i deltagerens livssituasjon. Det foreslås også at det utarbeides en samlet plan for deltagelse i introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

Det foreslås å innføre en integreringskontrakt som skal angi kommunens og deltagerens gjensidige forpliktelser. Se forslag til § 16. Det foreslås at kontrakten skal utarbeides samtidig med integreringsplanen. Videre foreslås det at integreringskontrakten skal angi deltagerens langsiktige mål.

Det foreslås å lovfeste at deltageren kan søke om tilatelse til fravær og innvilges permisjon fra introduksjonsprogrammet. Det foreslås å videreføre at de nærmere reglene om fravær og permisjoner fremgår av forskrift. Se forslag til § 17.

Departementet foreslår å videreføre at kommunen kan stanse introduksjonsprogrammet for den enkelte dersom det er saklig begrunnet i den enkeltes forhold, herunder ved omfattende fravær, atferd som kan skade deltagerens eller andres mulighet til å gjennomføre programmet, eller alvorlig og langvarig sykdom. Se forslag til § 18.

Det vises til proposisjonens kapittel 8 for en nærmere beskrivelse av gjeldende rett, høringsforslaget, høringsinstansenes syn og departementets vurdering.

1.9 Introduksjonsstønad

Det foreslås i all hovedsak å videreføre dagens regler om introduksjonsstønad, men at deltagere under 25 år som bor med foreldre, skal motta 1/3 av stønadsbeløpet. Det betyr at denne gruppen i større grad likestilles med ungdom i samme situasjon.

Videre foreslås det å videreføre at ved arbeid som inngår i programmet skal stønaden reduseres med den tid arbeidet tar. Det foreslås imidlertid at stønaden reduseres krone for krone hvis dette er til gunst for deltageren. Forslaget vil bidra til at det alltid skal lønne seg å jobbe som del av programmet, for eksempel som lærling.

Se forslag til kapittel 5 Introduksjonsstønad (§§ 19–25).

Det vises til proposisjonens kapittel 9 for en nærmere beskrivelse av gjeldende rett, høringsforslaget, høringsinstansenes syn og departementets vurdering.

1.10 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap

Departementet foreslår i hovedsak å videreføre målgruppen for opplæring i norsk og samfunnskunnskap, som er videre enn målgruppen for introduksjonsprogram. Det foreslås imidlertid at aldersspennet for opplæring i norsk og samfunnskunnskap skal være 18 til 67 år, istedenfor dagens 16 til 67 år. Endringen innebærer at 16- og 17-åringer ikke lenger inngår i målgruppen. Videre foreslås det at hvilke oppholdstillatelser som gir rett og plikt eller bare plikt, skilles ut i en egen bestemmelse. Departementet foreslår at alderen da oppholdstillatelsen ble innvilget er avgjørende for om personen inngår i målgruppen, men at rett og plikt til opplæring uansett opphører ved fylte 67 år. Dette vil føre til at personer ikke kan vokse seg inn i målgruppen, men at de kan vokse seg ut. Se forslag til §§ 26–28.

Det foreslås å videreføre at deltagere kan få fritak fra opplæringen dersom de kan dokumentere kunnskaper i norsk, samisk og samfunnskunnskap, eller det foreligger særlige helsemessige eller andre tungtveiende årsaker. Departementet vil imidlertid foreslå å stille krav om at søkeren har oppnådd et visst karakternivå for å få fritak som følge av gjennomført opplæring i grunnskolen. Se forslag til § 29.

Departementet foreslår å videreføre at kommunen skal sørge for opplæring i norsk og samfunnskunnskap til personer i målgruppen som er bosatt i kommunen eller som bor midlertidig på asylmottak i kommunen. Det foreslås imidlertid at fylkeskommunen skal sørge for opplæring i norsk og samfunnskunnskap til personer i målgruppen som går i videregående opplæring etter opplæringsloven på full tid. Tilbud om opplæring skal gis så snart som mulig og innen tre måneder etter folkeregistrering i kommunen, eller etter at krav om deltagelse blir fremsatt. Fylkeskommunens ansvar inntreffer ved oppstart i videregående opplæring. Det foreslås å vide-

reføre at kommunen kan kreve betaling for opplæringen til personer som kun har plikt til opplæring, og til personer som tilbys opplæring uten å inngå i målgruppen. Se forslag til § 30.

Departementet foreslår at kommunen skal sørge for opplæring til deltagere slik at de når et minimumsnivå i norsk. Det foreslås at hva som skal være deltagerens minimumsnivå skal fremgå av forskrift. Det foreslås at minimumsnivået differensieres med utgangspunkt i deltagerens utdanningsbakgrunn. Det differensierte minimumsnivået utgjør deltagerens norskmål. Se forslag til § 31.

Det foreslås at retten og plikten til opplæring i norsk og samfunnskunnskap gjelder frem til vedkommende har nådd sitt norskmål, men likevel ikke lenger enn tre år. Det foreslås at rett og plikt til opplæring for deltagere som minimum har utdanning på videregående nivå fra før, ikke skal gjelde i mer enn ett og et halvt år. Det foreslås at godkjente permisjoner legges til rammene på 3 år eller 18 måneder.

Videre foreslår departementet at for deltagere som har en oppholdstillatelse som kun gir plikt til deltagelse i opplæring i norsk og samfunnskunnskap, skal plikten gjelde frem til vedkommende har nådd sitt norskmål, men ikke lenger enn 300 timer. Se forslag til § 32.

Departementet foreslår å videreføre bruken av en individuell plan for deltagere i opplæring i norsk og samfunnskunnskap, men foreslår å endre begrepet til norskplan. Planen skal utarbeides i tråd med integreringsplanen. Se forslag til § 34.

Det foreslås å lovfeste at deltageren kan søke om tilatelse til fravær og innvilges permisjon fra opplæringen. Det foreslås å videreføre reglene om fravær og permisjoner, og at de nærmere reglene fremgår av forskrift. Se forslag til § 35.

Reglene om stans av opplæringen foreslås videreført. Disse innebærer at kommunen kan stanse opplæring for den enkelte dersom det er saklig begrunnet i den enkeltes forhold. Det kan gjelde omfattende fravær, atferd som kan skade deltagerens eller andres muligheter til å gjennomføre opplæringen eller alvorlig og langvarig sykdom. Se forslag til § 36.

Departementet foreslår å lovfeste deltagerens plikt til å ta avsluttende prøver i norsk og samfunnskunnskap. Deltagere kan etter søknad fritas fra plikten. Det foreslås også at kommunen skal sørge for at deltagere som har plikt til å ta avsluttende prøver, får mulighet til dette. Se forslag til § 37.

Det vises til proposisjonens kapittel 10 for en nærmere beskrivelse av gjeldende rett, høringsforslaget, høringsinstansenes syn og departementets vurdering.

1.11 Forskjellige bestemmelser

Det foreslås i proposisjonen at kommunen kan søke om å gjøre unntak fra loven og tilhørende forskrift for å

gjennomføre pedagogiske, økonomiske eller organisatoriske forsøk. Det foreslås også å innføre kompetansekrav for lærere i kommunen som underviser i norsk etter integreringsloven. Det foreslås å videreføre forbud mot bruk av klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet for deltagere i opplæring i mottak, introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Departementet foreslår å videreføre bestemmelsene om behandling av personopplysninger, men å utvide forskriftshjemmelen slik at departementet kan gi forskrift om bruk av automatiserte avgjørelser. Se forslag til Kapittel 7 Forskjellige bestemmelser (§§ 38–45)

Det vises til proposisjonens kapittel 11 for en nærmere beskrivelse av gjeldende rett, høringsforslaget, høringsinstansenes syn og departementets vurdering.

1.12 Saksbehandlingsregler mv.

Departementet foreslår en egen bestemmelse om forholdet til forvaltningsloven med en liste over hvilke avgjørelser som skal regnes som enkeltvedtak etter loven. Det foreslås å videreføre hjemmelen for å føre tilsyn med kommunens overholdelse av pliktene etter loven. Tilsynshjemmelen foreslås utvidet med de nye pliktene i integreringsloven, med unntak av forsvarlighetskravet. Det foreslås å videreføre reglene om klage og opplysningsplikt til barnevernet. Det foreslås også overgangsregler mellom introduksjonsloven og integreringsloven. Se forslag til Kapittel 8 Saksbehandlingsregler (§§ 46–49)

Det vises til proposisjonens kapittel 12 for en nærmere beskrivelse av gjeldende rett, høringsforslaget, høringsinstansenes syn og departementets vurdering.

Det foreslås videre en bestemmelse om ikrafttredelse og overgangsregler. Se forslag til §§ 50 og 51.

1.13 Økonomiske og administrative konsekvenser

Med lovforslaget vil store deler av dagens introduksjonslov videreføres. Samtidig innebærer lovforslaget flere små og store endringer for kommuner, fylkeskommuner og staten. Formålet med endringene er å bidra til at flere innvandrere får en varig tilknytning til arbeidslivet.

Hoveddelen av integreringsarbeidet skjer i kommunene. For å lykkes med reformen er det nødvendig med økt bruk av digitale løsninger og endringer i måten kommunen og fylkeskommunen løser sine oppgaver på.

Enkelte av tiltakene som foreslås fører isolert sett til moderate merutgifter for kommunene, mens andre fører til moderate innsparinger. Departementet mener at de økonomiske og administrative konsekvenser av forslagene samlet sett kan gjennomføres innenfor gjeldende rammer. Forslagene vil gi kommunene tydeligere rammer og bedre verktøy til å gjennomføre integreringsarbeidet, for eksempel gjennom innføring av standardiserte elementer i introduksjonsprogrammet. Det skal bli lettere for kommunene å oppnå gode resultater.

At flere personer er i arbeid er lønnsomt for kommunene, både i form av at personene er (mer) økonomisk selvhjulpne, og fordi de bidrar med skatteinntekter.

Mange av høringsinstansene mener at kommunene, og i noen grad fylkeskommunene, må kompenseres særskilt for merutgifter som følge av lovforslaget. Enkelte av høringsinstansene påpeker også at forventningen om at loven skal bidra til at innvandrere får formelle kvalifikasjoner og varig tilknytning til arbeidslivet, vil få økonomiske konsekvenser for kommunene.

Bosatte flyktninger inngår i grunnlaget for rammetilskuddene til kommunene og fylkeskommunene på linje med øvrige innbyggere. I tillegg er merutgiftene knyttet til bosetting og integrering finansiert særskilt i form av tilskudd fra staten per person i målgruppen for tilskuddene. Kommunene står fritt til å disponere de fleste tilskuddsmidlene innenfor rammen av gjeldende lovverk, og de beholder eventuelle overskudd av midlene. Det gir et insentiv til å få flyktninger raskt over i arbeid eller utdanning.

Beregningsutvalgets siste kartlegging viser en samlet gjennomsnittsutgift per person over femårsperioden for integreringstilskudd på 766 200 kroner for 2018. De største utgiftsområdene er utgifter til introduksjonsstønad, økonomisk sosialhjelp, integreringstiltak, utgifter til barne- og ungdomsvern, sosialrådgivning og -veiledning, introduksjonsprogram, bolig og boligadministrasjon, og helseutgifter. Når det gjelder utgifter for tilrettelegging og gjennomføring av introduksjonsprogrammet per person i målgruppen i programmet, viser kartleggingen en gjennomsnittsutgift på om lag 92 000 kroner per person i 2018 over femårsperioden for integreringstilskudd. Utgifter per person varierte fra 19 000 kroner til 162 500 kroner blant utvalgskommunene.

I beregningsutvalgets kartlegging sees utgiftene opp mot integreringstilskuddet, særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige flyktninger og tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap, og gir en gjennomsnittlig dekningsgrad for kommunene som deltar i kartleggingen. Dekningsgradene har variert gjennom årene.

Tilskuddenes dekningsgrader har vært relativt høye de siste årene. Kommunene har dermed hatt gode økonomiske forhold for integreringsarbeidet. Departementet mener at dersom noen kommuner får noe høyere utgifter i en periode som følge av nye krav i loven, vil kommunene likevel kunne finansiere dette innenfor dagens økonomiske rammer. En dekningsgrad som ligger noen prosentpoeng lavere enn dagens, vil fortsatt være en god dekningsgrad, både i faktisk dekningsgrad og relativt til tidligere år.

I proposisjonen gis videre en omtale av forslag i proposisjonen som ventes å ha økonomiske og administrative konsekvenser. Det vises til omtalen i proposisjonen av følgende områder:

- Kommunens og fylkeskommunens ansvar
- Tidlig kvalifisering
- Introduksjonsprogrammet
- Slutt mål og varighet av introduksjonsprogrammet
- Innhold i og omfang av introduksjonsprogrammet
- Øvrige forslag
- Introduksjonsstønad
- Opplæring i norsk og samfunnskunnskap
- Forskjellige bestemmelser

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Masud Gharahkhani, Stein Erik Lauvås, Eirik Sivertsen og Siri Gåsemyr Staalesen, fra Høyre, Norunn Tveiten Benestad, Torill Eidsheim, Olemic Thommessen og Ove Trellevik, fra Fremskrittspartiet, Jon Engen-Helgheim og Helge André Njåstad, fra Senterpartiet, Heidi Greni og Willfred Nordlund, fra Sosialistisk Venstreparti, lederen Karin Andersen, og fra Kristelig Folkeparti, Torhild Bransdal, viser til regjeringens forslag til ny integreringslov.

Komiteen viser til at det foreslås i proposisjonen at lovens formål skal være at nyankomne innvandrere tidlig integreres i det norske samfunnet og blir økonomisk selvstendige. Loven skal også bidra til at asylsøkere tidlig får kjennskap til norsk språk og samfunnsliv.

Komiteen viser videre til at det påpekes i proposisjonen at sysselsettingsratene for flyktninger øker de første årene etter ankomst til Norge, for så å falle fem til ti år etter ankomst. En viktig årsak er at det er et gap mellom den kompetansen arbeidslivet etterspør, og den kompetansen mange flyktninger har fra før. Komiteen mener det er viktig at den nye integreringsloven legger til rette for at kvalifiseringen blir mer målrettet, og at introduksjonsprogrammet innrettes slik at flere oppnår formell kompetanse som er etterspurt i arbeidslivet.

Komiteen viser også til at proposisjonen peker på store kommunale variasjoner i innhold, kvalitet og resultater av introduksjonsprogrammet og opplæringen i norsk og samfunnskunnskap. Komiteen mener det er avgjørende at den nye integreringsloven sikrer at alle nyankomne innvandrere som faller inn under loven, får et likeverdig tilbud uavhengig av hvilken kommune de blir bosatt i.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, viser til at nøkkelen til integrering er arbeid, og veien til arbeid går via utdanning og kvalifisering.

Flertallet mener introduksjonsprogrammet må bli mer arbeidsrettet. Det må føre til mer reell kvalifisering og være mer individuelt tilpasset, slik at vi får mindre variasjon i resultatene mellom kommunene. Flertallet mener at for mange mennesker av ulike årsaker og i varierende tidsrom står utenfor arbeidslivet. Målet må være at denne perioden blir kortest mulig, og at alle krefter settes inn på å gi folk kompetanse som kvalifiserer for arbeidslivet.

Flertallet viser til at det er variasjoner i sysselsettingsgrad og utdanningsnivå innvandrergupper imellom, men at den generelt er betydelig lavere enn blant befolkningen for øvrig. Flertallet peker på at dette er alvorlig i en situasjon med stadig færre jobber som ikke krever formell utdanning.

Flertallet viser til at i Norge kan deltagere i arbeidslivet som oftest forsørge seg selv og sin familie, og unngå å havne i fattigdom. Deltagelse i arbeidslivet gir lettere mulighet for å bli godt integrert. Arbeid er derfor avgjørende. Riksrevisjonen la i Dokument 3:4 (2019–2020) frem en undersøkelse av myndighetenes arbeid med å integrere flyktninger og innvandrere gjennom kvalifisering til og deltakelse i arbeidslivet. Flertallet vil trekke frem tre hovedfunn i rapporten: 1. Kunnskapsdepartementet har sikret at bosettingsarbeidet går raskere, men arbeidet er fortsatt ikke målrettet nok til å oppnå god integrering. 2. Mange kommuners introduksjonsprogram bidrar ikke godt nok til å sikre kvalifisering til utdanning og arbeid på varig basis. 3. Navs arbeidsrettede tiltak har positiv effekt på overgangen til arbeid blant innvandrere, men sysselsettingen faller over tid og inntektsnivået er lavt.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at høy sysselsetting, et trygt, seriøst og organisert arbeidsliv basert på faste stillinger og gode velferdsordninger, fellesskolen og lik rett til utdanning har gjort Norge til et land med små forskjeller, høy sosial mobilitet og høy grad av tillit og samhold. Denne samfunnsmodellen er det viktigste verktøyet vi har for å lykkes enda bedre med integreringspolitikken i Norge. Altfor mange av de som innvandrer til Norge, blir stående utenfor arbeidslivet eller faller ut etter kort tid.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at arbeid til alle er prioritert nummer én for Arbeiderpartiet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, viser til at samfunn hvor alle kan lykkes og trives uavhengig av hvem ens foreldre er, hva man tror på, eller hvordan man ser ut, er en forutsetning for god integrering.

ring. Rasisme og diskriminering, i alle dens former, er en trussel mot et slikt samfunn og må bekjempes. Rasisme og diskriminering skaper mistillit mellom mennesker og legitimerer skjevfordeling av makt og ressurser. Det skaper et skille mellom «oss» og «dem», hvor noen blir mer verdt og hører til på en annen måte. Integrering er en toveisprosess og krever innsats fra alle. Men rasisme og diskriminering er ikke bare et onde for den som rammes, det er også lovstridig, og et hinder for god integrering.

Flertallet viser til at når mennesker som er født i Norge, snakker norsk og er i jobb, beskriver at de systematisk diskrimineres, forskjellsbehandles og utsettes for rasisme, er det rasisme vi snakker om og ikke manglende integrering.

Flertallet mener myndigheter, politiske parti og innbyggere må erkjenne at etnisk og religiøs diskriminering utgjør et problem i det norske samfunnet, og rette fokuset mot når og hvor det skjer, hva det skyldes og hvordan vi kan gjøre noe med det. Rasisme, både den strukturelle og bevisste, og den mer ubevisste, baserer seg på forestillinger som man bare kan bekjempe hvis man blir oppmerksom på dem og erkjenner dem.

Flertallet viser til at det i Integreringsbarometeret 2020, utført av Institutt for samfunnsforskning på vegne av IMDi, fremkommer at 45 pst. uttrykker skepsis til personer med muslimsk tro generelt, og 56 pst. uttrykker skepsis til tanken om en muslimsk svigersønn eller svigerdatter.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener ledende politikere har et særlig ansvar for ikke å nøre opp under slike holdninger ved å overdrive alle problem, undersøke alt som går bra, og føre en generell debatt der særlig flyktninger og asylsøkere blir omtalt negativt.

Disse medlemmer viser til at hatefulle ytringer og hatkriminalitet rammer i særlig stor grad etniske og religiøse minoriteter, eller personer som antas å tilhøre disse (Rapporten Hatkriminalitet – Anmeldt hatkriminalitet 2019, Oslo politidistrikt mars 2020). Dette virker selvsagt negativt inn på muligheten til å bli integrert.

Disse medlemmer viser til forskningsrapporten «Høyreekstremisme i Norge – Utviklingstrekk, konspirasjonsteorier og forebyggingsstrategier» (Bjørge 2018), hvor et viktig hovedfunn er at fiendebildet til høyreekstreme grupper og enkeltindivider har endret seg. Nå blir muslimer sett på som den store fienden, og mye tyder på at dette fiendebildet er langt mer utbredt enn tidligere.

Disse medlemmer viser til at rapporten «Muslimfiendtlige holdninger i Norge – en kunnskapsgjennomgang» (Minotenk 2018) viste at det er alvorlige problemer med diskriminering av muslimer i Norge. Om trent halvparten av respondentene mener at muslimer

selv er skyld i økt hets, og én av ti mener trakassering og vold kan rettfærdiggjøres i lys av senere tids terrorangrep. En undersøkelse utført av TNS Gallup i 2016 viser at 36 pst. av muslimer synes det er blitt vanskeligere å være muslim i Norge i løpet av de ti siste årene.

Disse medlemmer påpeker at man ser diskriminering av muslimer i arbeidslivet og boligmarkedet, hets av muslimer i sosiale medier, antimuslimsk retorikk og alvorlige voldshandlinger mot muslimer bre om seg, inkludert terroren som senest rammet New Zealand og Al-Noor-moskeen i Bærum.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til egne forslag om handlingsplaner mot rasisme og muslimfiendtlighet og mener dette arbeidet må forsterkes.

Dette medlem viser til egne forslag og merknader i Representantforslag om å sikre integrering i Dokument 8:29 S (2015–2016), jf. Innst. 399 S (2015–2016), med en rekke forslag til bedre integrering.

Dette medlem viser til Innst. 16 S (2019–2020), der dette medlem fremmet flere forslag om å styrke introduksjonsordningen og språkopplæringen, bedre høyskolenes og universitetenes tilbud til innvandrere for å komplettere utenlandsk utdanning, samt om å styrke Jobbsjansen. Dette medlem viser til regjeringens vedtak om å stenge ute kvinner som er avhengig av sosialhjelp, fra Jobbsjansen, den ordningen som har vist seg å gi flere innvandrerkvinner innpass i både i arbeids- og samfunnsliv.

Dette medlem viser til at politikken med å hindre og gjøre terskelen svært høy for familiegjening motvirker god integrering. Det er ikke et egnet virkemiddel for å redusere antall ubegrunnede asylsøknader. For de som har rett til opphold, er det et dårlig utgangspunkt for å bruke alle krefter på å lære språk og etablere en helt ny hverdag hvis en må å leve i uro og savn etter sine nærmeste. Dette er ikke en familievennlig politikk og støttes ikke av dette medlem.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at hovedansvaret for integrering hviler på den enkelte innvandrer. Innvandring til et nytt land krever stor egeninnsats for å lære seg språk, lover, sosiale normer eller det som forventes i arbeidslivet. Innvandrere til Norge er i historisk sammenheng en ekstremt privilegert gruppe, og tilbudet den norske stat og sivilsamfunn bidrar med for å legge til rette for integrering er i verdensklasse. Disse medlemmer viser til at få, om noen, innvandrere i verdenshistorien har fått tilrettelagt tilpassingen til sitt nye hjemland i så stor grad som innvandrere til Norge og Vesten gjør i dag.

Disse medlemmer ser at dersom integreringen i Norge i dag ikke fungerer godt nok, kan årsaken derfor vanskelig være manglende tilrettelegging eller tiltak fra

staten eller samfunnets side. Disse medlemmer er av den oppfatning at dårlige integreringsresultater i hovedsak ikke skyldes manglende tilrettelegging, men tvert imot manglende krav fra statens side. Disse medlemmer mener staten mangler både sanksjonsmuligheter og vilje til å innføre sanksjoner som følge av manglende vilje til integrering hos den enkelte innvandrere. På sikt kan dette få alvorlige konsekvenser for den enkelte innvandrer, integreringspolitikken og samfunnet for øvrig.

Disse medlemmer konstaterer at den sentrale faktoren for en vellykket innvandringspolitikk er innvandringstakten, det vil si antallet innvandrere som kommer over et gitt tidsrom. I alle europeiske land er de største integreringsutfordringene i områder som har bosatt for mange ikke-vestlige innvandrere for raskt. Integrering er en prosess som tar tid, i noen tilfeller flere generasjoner.

Disse medlemmer mener det er en selvfølge at innvandrings- og integreringspolitikk henger tett sammen og må ses i sammenheng. Dette kan illustreres ved at innvandrerbefolkningen i Norge som hadde bakgrunn fra Asia og Afrika, utgjorde 3 000 personer i 1970 eller 0,08 pst. av befolkningen. I 2018 hadde innvandrerbefolkningen fra Afrika og Asia økt til 445 000 personer, eller drøyt 8 pst. av befolkningen. Det har med andre ord blitt 151 ganger flere innvandrere fra Afrika og Asia de siste 50 årene. Dette er helt unikt i en historisk kontekst, og en slik innvandringstakt er ikke bærekraftig i et integreringsperspektiv.

Disse medlemmer mener integrering først har lykkes når innvandrerbefolkningen i liten grad skiller seg statistisk fra den øvrige befolkningen. Det være seg for eksempel selvforsørgingsgrad, arbeidsdeltagelse, utdanning, kriminalitet, språk og barnevernssaker. Dessverre er Norge langt fra dette målet i dag, på tross av bruk av store ressurser på integreringsarbeid. God integrering er når man etterlever og respekterer norske lover, regler og verdier, er selvforsørget og er en aktiv del av et lokalsamfunn.

Disse medlemmer mener at enkelte grunnverdier krever assimilering for å unngå opprettelsen av parallelsamfunn, med normer og verdier som avviker eller er diametralt motsatte fra samfunnets bærebjelker. Noen av disse verdiene er eksempelvis likeverd mellom mennesker, likestilling mellom kjønn, religionsfrihet og retten til å forlate en religion, ytringsfrihet, individuell frihet, sekulære rettsregler og demokrati. Disse medlemmer mener at parallelsamfunn som ikke deler majoritetssamfunnets syn på eksempelvis religionsfrihet eller demokrati, ikke utgjør et positivt mangfold eller en berikelse, men derimot er en grunnleggende utfordring for samfunnet. Når det kommer til helt grunnleggende samfunnsverdier, har staten en plikt til å kreve og legge til rette for assimilering, og det vil være direkte

kontraproduktivt om myndighetene skal legge til rette for opprettholdelse og spredning av verdier i direkte konflikt med pilarene det norske samfunnet er tuftet på.

Disse medlemmer ser at enkelte landgrupper skiller seg negativt ut med særlig konservative holdninger. 79 pst. av ungdommer med pakistansk bakgrunn og 71 pst. av ungdommer med somalisk bakgrunn tror foreldrene aldri kan akseptere sex før ekteskapet. Fafo-rapporten «Migrasjon, foreldreskap og sosial kontroll» fra 2019 viser at innvandrere fra muslimske land står i særstilling når det gjelder manglende verdimesig integrering over tid:

«Det er ingen egen effekt av å være kristen i seg selv, sammenliknet med de som ikke tilhører noen religion. Både islam og andre religioner har imidlertid betydelig effekt i seg selv, som går utover bare effekten av å være religiøs. Når det gjelder spørsmål om sex før ekteskapet og homofili, er effekten sterkere for muslimer, uavhengig av graden av religiøsitet. (...) vi kan trygt oppsummere at konservative holdninger til sex før ekteskapet, homofili og kjæresten er nært knyttet til både geografisk opphav utenfor Europa, foreldrenes utdanning, og ikke minst religion og religiøsitet.»

Videre avdekker Fafo-rapporten at det foregår en verdimesig integrering og holdningsendring over tid for ikke-vestlige innvandrere generelt, men at denne effekten er langt svakere for innvandrere fra muslimske land:

«Blant foreldre fra majoritets-muslimske land ser det ut til at botid ikke har noen nevneverdig effekt på hva slags verdier hva gjelder kjønn og seksualitet de formidler til barna. Med et mulig unntak i synet på homofili, der en liten endring kan spores, er det nesten ingen forskjeller mellom de som har bodd kort, og de som har bodd lenge i Norge.»

Disse medlemmer viser til at mange ikke-vestlige innvandrere har vokst opp i kulturer som enten ikke deler, eller tar aktivt avstand fra en eller flere grunnleggende norske og vestlige verdier. Å tro at et helt liv i et autoritært samfunn viskes ut når man passerer Norges grense, er i beste fall naivt. Sosial kontroll og press fra venner og slektninger i både opprinnelseslandet og innvandrer miljøet i Norge kan motvirke integrering. Derfor er det viktig at staten bidrar med klare rammer og forventninger. Disse medlemmer konstaterer at alvorlige brudd på grunnleggende norske og vestlige verdier ikke skal møtes med forståelse eller toleranse, men sanksjoner og fordømmelse. Det å møte innvandrere med lavere forventninger og krav enn befolkningen for øvrig, er diskriminerende, rasistisk og hindrer integrering.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti mener at negativ sosial kontroll kan hindre deltagelse i arbeids- og samfunnslivet blant innvandrere. Disse medlemmer viser til at ar-

beidet mot negativ sosial kontroll har høy prioritet hos regjeringen. Regjeringen besluttet den 17. februar 2020 å lage en ny handlingsplan om frihet fra negativ sosial kontroll og æresrelatert vold for 2021–2024. Planen vil være en oppfølging av «Retten til å bestemme over eget liv. Handlingsplan mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse (2017–2020)».

Komiteen viser til Representantforslag 118 S (2017–2018), jf. Innst. 260 S (2017–2018), om tiltak mot sosial kontroll og æresvold.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser videre til Representantforslag 132 S (2019–2020) om tiltak mot sosial kontroll.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at bekjempelse av negativ sosial kontroll er viktig, og viser til egne forslag og merknader i Innst. 212 S (20–2020) om Representantforslag 25 S (2019–2020) fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Arne Nævra og Karin Andersen om lukket fritids- og undervisningsopplegg med overnatting i trossamfunn, og til Representantforslag om tiltak mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold, Dokument 8:120 S (2017–2018), jf. Innst. 261 S (2017–2018).

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at man i andre land i Europa ser hvilke problemer som kan følge med høy innvandring og dårlig integrering over tid, også i et sikkerhetspolitisk perspektiv. Utenforskap, arbeidsledighet, store sosiale forskjeller og segregering gjør stor skade. Vi har alle et ansvar for at vi ikke får tilstander som dette i Norge. Det krever at de som kommer, ønsker å bli en del av det norske samfunnet, og at det brukes tid, ressurser og oppmerksomhet på å ta dem vel imot.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at innvandrere som bosettes rundt omkring i hele landet, møter det norske språket og samfunnet på en helt annen måte enn hvis de skulle bosettes i allerede innvandrerrettede områder. En forutsetning for spredt bosetting og god integrering er at det finnes arbeidsplasser, tjenester, næringsliv, skoler, barnehager, fritidstilbud og ikke minst livlige lokalsamfunn som skaper trivsel og tilhørighet i hele landet – samfunn som ser den enkelte. Det innebærer at man må ha en nasjonal politikk som prioriterer kommuneøkonomi, og dermed gode tjenester til folk. Kommunene er innbyggernes verktøy for å få en god samfunnsutvikling. Samfunnet bør bygges nedenfra, slik at man kan benytte mulighetene som ligger i å ta hele landet i bruk, også på integreringsområdet.

Flertallet mener det er viktig å sikre spredd bosetting og dermed avlaste kommuner som har integreringsutfordringer. Mange små kommuner har gjort et svært godt integreringsarbeid og bidratt til at mange flyktninger er kommet i arbeid. Ifølge svar fra departementet er det ikke forskjell på små og store kommuner når det gjelder andelen av deltakerne som er i jobb eller utdanning innen ett år etter fullført introduksjonsprogram. Små kommuner har med andre ord like gode resultater som mellomstore og store kommuner når det gjelder å få folk i arbeid eller utdanning. Flertallet mener spredt bosetting bør være et viktig tiltak for å motvirke utvikling av parallellsamfunn og områdeutfordringer i de største byene og for å sikre bedre tilknytning til det norske samfunnet for den enkelte. Flertallet er tydelige på at kommunestørrelse ikke skal være avgjørende for om kommunen skal få anledning til å bosette flyktninger. Bosetting skal fortrinnsvis skje i distriktkommuner som har vist gode resultater på integrering i samfunns- og arbeidsliv. Flertallet mener fortsatt at det å få flere i arbeid er en hovedutfordring, og at nøkkelen til god integrering er å øke andelen som er i arbeid eller under utdanning.

Flertallet mener parallellsamfunn er et onde som ethvert samfunn må bekjempe. Når noen grupper lever atskilt fra storsamfunnet, blir det minimalt med interaksjon og impulser og dermed korrigeringer av oppfatninger. Arbeidslivet, skolen og frivillige organisasjoner er avgjørende arenaer for å bygge bro over religiøse og kulturelle forskjeller. Integrering av innvandrere i arbeidslivet er derfor viktig. Skoler og barnehager der barn fra ulike miljøer lærer sammen og utvikler seg sammen, er avgjørende for å bygge bro over ulikheter.

Flertallet viser til at organisasjonslivet vårt er en annen arena som er svært viktig for integreringen i det norske samfunnet. Engasjement i frivilligheten bygger fellesskap. Foreldres deltakelse i dugnad er viktig for idrettslaget, men for samfunnet er det like viktig at dugnadstimene bidrar til økt kunnskap om det norske samfunnet og forståelse for det verdigrunnlaget vi bygger det på.

Flertallet viser til at flere rapporter peker på at språk er en forutsetning for integrering og arbeid, og at språkopplæringen kan foregå mer effektivt enn i dag. Bransjetett språktrening ute på arbeidsplassen i tillegg til skolebenken er viktig for å få til en optimal språkopplæring i kombinasjon med arbeidstrening. Innvandrere som har relevante utdanninger, må få godkjent utdanningen i Norge så raskt som mulig. Det må gjøres enklest mulig å fullføre påbegynte utdanningsløp i Norge.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener forslaget til revidering av introduksjonsprogrammet er et godt steg i riktig retning. Dette

medlem viser til at Sosialistisk Venstreparti allerede i 2015 fremmet forslag om at regjeringen burde revidere introduksjonsordningen slik at den kunne gjøres mer individtilpasset og kvalifiserende, jf. Representantforslag 29 S (2015–2016) fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Audun Lysbakken. De som innvandrer til Norge, har ulike forutsetninger for å komme seg raskt i jobb og få en varig tilknytning til arbeidslivet. Noen er klare for arbeidslivet allerede mens de er i mottak, mens andre trenger ulike typer kvalifiseringstiltak og formell utdanning. Et mer fleksibelt og individuelt tilpasset introduksjonsprogram er nødvendig for å styrke deltagerens tilknytning til arbeids- og samfunnsnivå i Norge.

2.1 Alminnelige bestemmelser

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at departementet foreslår at selve formålet med loven skal være at innvandrene tidlig integreres i det norske samfunnet og blir økonomisk selvstendige.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet fremmer følgende forslag:

«Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) § 1 første ledd første punktum skal lyde:

Formålet med loven er at innvandrere tidlig integreres i det norske samfunnet, får varig arbeid og blir økonomisk selvstendige.»

2.2 Kommunenes og fylkeskommunenes ansvar

Komiteen viser til proposisjonens kapittel 6, som omhandler forslag til egne bestemmelser som regulerer kommunenes og fylkeskommunenes ansvar.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at regjeringens forslag legger til grunn at kommunenes merkostnader til introduksjonsprogrammet skal dekkes innenfor frie midler, og at forslaget isolert sett vil medføre «moderate merutgifter». Flertallet mener kommunene må få dekket de ekstra utgiftene forslaget medfører. Det samme gjelder midlene til oppgaver som overføres fra IMDi til fylkeskommunene.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at siden regjeringen tiltrådte i 2013, har kommunesektorens frie inntekter økt med anslagsvis 35 mrd. kroner. I 2019 fikk kommunesektoren som helhet et netto driftsresultat på 2 pst. av inntektene. Dette er på nivå med Det tekniske beregningsutvalg for inntektsoppgjørene (TBU) sin anbefaling om hva netto driftsresultat bør ligge på over tid.

Samlet sett er den økonomiske situasjonen i kommunesektoren god, med store disposisjonsfond som en solid buffer og få kommuner i ROBEK.

2.3 Tidlig kvalifisering

Komiteen viser til proposisjonens kapittel 7, som omhandler forslag om regulering av den kvalifisering som skjer før bosetting i en kommune.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at regjeringen foreslår at vertskommuner for mottak skal kartlegge kompetansen til personene som bor i mottak, samt tilby standardiserte elementer fra introduksjonsprogrammet. Flertallet støtter regjeringens intensjon om å starte kvalifiseringen av asylsøkere og flyktninger tidligere enn i dag. Flertallet mener imidlertid at det bør gjøres ytterligere tiltak for å sikre at kvalifiseringen skjer så tidlig som mulig og har tilstrekkelig kvalitet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at Arbeiderpartiets migrasjonsutvalg la frem og fikk vedtatt ny politikk på Arbeiderpartiets landsmøte i 2019. Her ble det vedtatt at opplæring i norsk og samfunnskunnskap skal starte i mottaksfasen og gi muligheter til å kombinere arbeid og språkpraksis som en del av kvalifiseringen. Disse medlemmer mener at kommunene bør utvikle kompetanse på hvilke grupper de kan bosette, og at det på denne bakgrunn differensieres mellom kommuner ut fra hvem som er mest kompetente til å bosette den enkelte flyktning, herunder at det legges til rette for opplæring og arbeidspraksis i tråd med den enkeltes integreringsplan.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti påpeker at kompetansekartlegging for asylsøkere på mottak bør gjennomføres så tidlig som mulig og være av høy kvalitet, slik at dette kan danne grunnlag for å finne riktig bosettingskommune.

Disse medlemmer mener at for overføringsflyktninger skal det gjennomføres intensivkurs i demokrati, likestilling og norsk arbeidsliv før de ankommer Norge. Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) § 7 annet ledd skal lyde:

Overføringsflyktninger har rett til intensivkurs i demokrati, likestilling og norsk arbeidsliv før innreise til Norge.»

«Stortinget ber regjeringen innføre et prøveprosjekt med fjernundervisning i norsk i det landet det hentes overføringsflyktninger fra.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener det skal innføres en modell for å matche flyktninger som har fått oppholdstillatelse, med riktig bosettingskommune og legge grunnlaget for en individuell plan som leder til selvforsørgelse, der det er mulig starte prosessen med godkjenning av utenlandsk utdanning.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener at der det er mulig, bør prosessen med å godkjenne utdannelse starte tidligere.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) § 7 første ledd skal lyde:

Vertskommuner for mottak kan tilby standardiserte elementer fra introduksjonsprogrammet, jf. § 14 første og andre ledd, og andre integreringsfremmende tiltak til personer som bor i mottak og som har fått en oppholdstillatelse som nevnt i § 9. Der det er mulig, skal prosessen med godkjenning av utenlandsk utdanning for personer nevnt i første punktum som har behov for det, igangsettes.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener at en bestemmelse om matching med bostedskommuner kan foreslås til erstatning for lovforslagets § 6 tredje ledd første punktum. På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) § 6 tredje ledd første punktum skal lyde:

Kartleggingen skal danne grunnlag for bosetting i riktig kommune og legge grunnlaget for en integreringsplan som skal gjøre den enkelte selvforsørget.»

Disse medlemmer fremmer i tillegg følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at NOKUT har hovedansvaret for utvikling av metoder som skal benyttes for kompetansekartlegging av flyktninger, samt ansvar for opplæring av personell som skal gjennomføre kompetansekartleggingen.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til høringsinnspill fra Justis- og beredskapsdepartementet, og mener asylsøkere på mottak bør ha en plikt til opplæring om kvinners rettigheter, likestilling, LHBTI-rettigheter, religionsfrihet og frihet til å avstå fra religion. Disse medlemmer merker seg at departementet omtaler opplæring i kvinners rettigheter, like-

stilling, LHBTI-rettigheter og religionsfrihet, men ikke omtaler opplæring i retten til å avstå fra religion.

Disse medlemmer mener retten til å avstå fra religion er en viktig del av norsk demokrati og samfunn, og at dette er et tema som bør være obligatorisk i den nye samfunnskunnskapsopplæringen på mottak. Disse medlemmer understreker viktigheten av at opplæring innenfor kvinners rettigheter, likestilling, LHBTI-rettigheter, religionsfrihet og frihet til å avstå fra religion gjennomføres for alle på asylmottak, og derfor inngår i opplæringsmodulene innenfor samfunnskunnskap som blir obligatoriske fra august 2021.

Disse medlemmer viser til at departementet foreslår å heve den nedre aldersgrensen for opplæring i mottak fra 16 år til 18 år. Disse medlemmer viser til at departementet mener en rett til opplæring for asylsøkere som bor i mottak generelt kan gi et uheldig signal til asylsøkere som enda ikke har fått opphold i Norge, og vanskeliggjøre returarbeidet ved avslag på asylsøknad. Disse medlemmer mener dette hensynet også gjør seg gjeldende for asylsøkere mellom 16 og 18 år, og at man kan få ekstra negative konsekvenser med tanke på eventuell retur for denne gruppen, dersom de skal inn i den ordinære skolen. Disse medlemmer viser for øvrig til høringsuttalelsen fra Trøndelag fylkeskommune, som er kritisk til endringen.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet i regjering sørget for å opprette integreringsmottak, som skal sørge for raskere integrering. Disse medlemmer mener at det er viktig at integreringsprosessen kommer i gang så fort som mulig for de som får opphold.

Disse medlemmer mener at asylsøkere som med stor sannsynlighet får oppholdstillatelse, raskest mulig skal bosettes i et integreringsmottak for å starte integreringsprosessen. I dag må asylsøkeren selv søke seg til integreringsmottak. Disse medlemmer mener dette skal skje automatisk og at det skal være obligatorisk for dem som oppfyller kriteriene å flytte til et integreringsmottak.

Disse medlemmer er bekymret over at innvandring de senere år har ført til en økende forekomst av meslinger og andre sykdommer som har vært utryddet i Norge. Det er viktig å avdekke slike smittsomme sykdommer på et tidlig tidspunkt for å unngå spredning.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at asylsøkere som kommer til ankomstmottaket, i løpet av de tre første dagene gjennomgår helsesjekk og rutinemessig vaksineres.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det blir obligatorisk for asylsøkere som med stor sannsynlighet vil

få opphold, og som oppfyller kriteriene, å flytte til et integreringsmottak for å starte integreringsprosessen.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, støtter selvsagt at alle skal få en helsesjekk ved ankomst til Norge, men mener dette er ivaretatt i dag. Dette er også en del av begrunnelsen for opprettelsen av Råde ankomstsenter.

Nærmere om bosetting

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at mange innvandrere greier seg godt i Norge, er godt integrert og viktige bidragsytere i samfunnet. Likevel er spesielt innvandrere fra ikke-vestlige land som gruppe underrepresentert på arbeidsmarkedet, og mottar en uforholdsmessig stor andel av offentlige overføringer. Disse medlemmer ser også at det er en risiko for etablering av parallelle samfunn med minimal tilknytning til det norske samfunnet for øvrig over tid. Disse medlemmer konstaterer at det er vanskelig å integrere et flertall inn i et mindretall, slik vi ser i stadig flere områder på det sentrale Østlandet. Det er uheldig for både majoritets- og minoritetsbefolkningen når norskspråklige elever blir et lite mindretall i sine skoleklasser. Disse medlemmer mener samfunnet har et ansvar for å ta i bruk nye virkemidler for å stoppe økende segregering i Norge.

Disse medlemmer ser at i åtte delbydeler i Grovuddalen og Søndre Nordstrand hadde mellom 80 og 97 pst. av alle fødte i 2017 mor med utenlandsk bakgrunn. Delbydel Fossum ligger øverst med minst 97 pst. fødte med mor med innvandrerbakgrunn.

Disse medlemmer mener det må stilles langt strengere krav til kommuner for å kunne bosette flyktninger. Dette er viktig for at den enkelte flyktning har mulighet til å lykkes i Norge. Kommuner som skal bosette flyktninger, må kunne dokumentere god kvalitet på introduksjonsordningen, ikke minst norskopplæringen, og det må være et arbeidsmarked i kommunen som gjør det mulig å komme i jobb.

Disse medlemmer fremmer videre følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre bosettingsstopp for flyktninger i alle kommuner hvor ikke-vestlige innvandrere utgjør mer enn 15 pst. av befolkningen. Dette gjelder også deler av kommuner.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at fylkeskommunen ikke foreslår kommuner med over 15 pst. ikke-vestlige innvandrere om bosetting.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at kommunene Oslo, Lørenskog, Drammen, Lillestrøm, Rælingen og Ullensaker ikke skal bosette flere flyktninger.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at kommuner med dårlige integreringsresultater og lite muligheter på arbeidsmarkedet ikke får bosette flyktninger.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener det er positivt at plikten til å delta i opplæring i norsk og samfunnskunnskap i mottak videreføres. Flertallet mener integreringen må starte fra dag én, og at ventetiden på mottak må fylles med konstruktive tiltak som gjør at asylsøkere får brukt sine ressurser. Passivitet på mottak er skadelig, til hinder for integrering og er sløsing med ressurser. Flertallet viser til at regjeringen tidligere har kuttet i norskopplæringen i mottak. Til tross for at asylankomstene nå er rekordlave, foreslår ikke departementet å øke antallet til tidligere nivå. Norsk kunnskap er avgjørende for å integreres i det norske samfunnet, og tilstrekkelig antall timer norskundervisning bør gis fra ankomst.

Flertallet fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen om å øke antall norsktimer i mottak fra 175 timer til 250 timer.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til forslaget om at vertskommuner for mottak skal kartlegge kompetansen til personer som bor i mottak, etter at de har fått en oppholdstillatelse.

Dette medlem ser ingen grunn til at man skal vente så lenge med å gjennomføre en første kartlegging av kompetanse. Av de som kommer til Norge og søker asyl, er det årlig rundt 70 pst. som får en oppholdstillatelse. I perioder med økte ankomster øker også ventetiden, og for mange kan det ta flere år før status er avklart. Dette er tid i mottak som er altfor dårlig utnyttet.

Dette medlem mener at en første kartlegging av kompetanse og annen bosettingsrelevant informasjon bør skje allerede i ankomstsenter. Dette kan ha flere positive ringvirkninger. For det første kan man ved å kartlegge kompetanse raskt etter ankomst ha mulighet til å plassere personer i et mottak som ligger i en region der det er aktuelt med bosetting, for eksempel på grunn av nære relasjoner og/eller arbeids- og utdanningsmuligheter. For det andre så vil det kunne føre til mindre flytting, mer stabilitet og bedre mulighet til å bygge nettverk og tilknytning til det området hvor man skal bosettes. Dette medlem viser til forsøksprosjektet ved Ankomstsenter Østfold, hvor IMDi har ansvar for kompetansekartleggingen. Dette medlem mener IMDi erfaring med bosetting, samt at de får lovfestet ansvar for å kartlegge kompetansen til overføringsflyktninger, gjør at de er godt egnet til å inneha dette ansvaret. Dette medlem mener tidlig kartlegging er nødvendig for å få til en mer strategisk bosetting, og fremmer derfor følgende forslag:

«Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) § 6 annet ledd skal lyde:

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet skal kartlegge kompetansen til overføringsflyktninger før innreise til Norge. Med overføringsflyktning menes en person som har fått flyktningstatus, jf. utlendingsloven § 28 første ledd, før innreise til Norge, eller som har fått en innreisetillatelse i påvente av behandling av sin søknad om flyktningstatus. Integrerings- og mangfoldsdirektoratet skal gjennomføre en første kartlegging av kompetansen til alle personer som oppholder seg på ankomstsentre.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at kompetansekartleggingen før bosetting skal danne grunnlag for karriereveiledning etter bosetting. Det er derfor et poeng at kartleggingen ikke bør skje for lang tid i forkant av at den enkelte blir bosatt. Videre er det hensiktsmessig at kartleggingen skjer i forbindelse med det øvrige bosettingsforberedende arbeidet som skjer etter at den enkelte har fått innvilget oppholdstillatelse. Dette ligger til grunn for forslaget i ny integreringslov om at det kun er personer i mottak som har fått en oppholdstillatelse som medfører at de er i målgruppen for introduksjonsprogram, som også er i målgruppen for kompetansekartlegging i forkant av bosetting. Ansvar for kompetansekartlegging i mottak legges til vertskommuner for mottak. Dette fordi de har gode forutsetninger for å bistå beboere på mottak med å kartlegge kompetansen sin, blant annet fordi kommunene allerede har opplærings- og kvalifiseringsoppgaver for beboere i mottak.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti mener at forslaget om kartlegging av kompetanse på ankomstsentre kan vurderes, men det bør utredes nærmere før det innlemmes.

2.4 Introduksjonsprogrammet

Komiteen viser til proposisjonens kapittel 8, som omhandler forslag til bestemmelser som regulerer introduksjonsprogrammet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, viser til den eksisterende ordningen med «hurtigspor» i introduksjonsprogrammet, der målet er å raskt identifisere flyktninger som har en etterspurt kompetanse og relevante erfaringer som kan bli tatt i bruk i det norske arbeidslivet. Flertallet viser til at hurtigsporet innebærer bruk av arbeidsrettede tiltak som kan relateres til deltakerens spesifikke kompetanse eller erfaring, kombinert med et identifisert behov for arbeidskraft i det lokale arbeidsmarkedet. De arbeidsrettede tiltakene

settes raskt i gang parallelt med norskopplæring og andre kvalifiserende tiltak. Flertallet viser videre til at hurtigsporet er et trepartssamarbeid, der myndighetene stiller med virkemidler, mens partene i arbeidslivet tilbyr arbeidsplasser for programdeltagerne. Flertallet viser til at det ikke finnes et alternativ med hurtigspor i alle kommuner i dag, og mener partene lokalt bør satse videre på denne ordningen i alle kommuner der dette kan bidra til raskere integrering og kortere vei inn til arbeidslivet for flyktninger med etterspurt kompetanse.

Flertallet påpeker viktigheten av at unge programdeltagere gis individuell tilrettelegging som sikrer raskere vei til utdanning og arbeid.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener myndighetenes kartleggingsarbeid bør starte så tidlig som mulig.

Disse medlemmer påpeker at det er avgjørende at kompetansekartleggingen og utarbeidelsen av en integreringsplan innrettes på en måte som gjør at den enkelte deltaker forstår mulighetene dette gir.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener regjeringen har for lave ambisjoner for å få deltakerne ut i varig arbeid. Disse medlemmer foreslår at det skal settes et yrkesmål i integreringsplanen, basert på gjennomført kompetansekartlegging. Disse medlemmer foreslår et nytt fjerde ledd i forhold til lovforslagets § 15 og at slik at fjerde til sjuende ledd i lovforslaget blir femte til åttende ledd. På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

«Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) § 15 fjerde til åttende ledd skal lyde:

Integreringsplanen skal også inneholde deltagerens yrkesmål. Yrkesmålet settes på bakgrunn av gjennomført kompetansekartlegging og karriereveiledning.

Det skal begrunnes i planen hvilke arbeids- eller utdanningsrettede elementer som er valgt, og hvordan disse vil styrke den enkeltes mulighet for deltagelse i yrkeslivet.

Kommunen avgjør innholdet i integreringsplanen dersom det er uenighet mellom kommunen og den enkelte.

Planen skal vurderes jevnlig og ved vesentlig endring i deltagerens livssituasjon.

Deltagere i introduksjonsprogram skal ha én samlet integreringsplan for deltagelse i introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti,

viser til at introduksjonsprogrammet omfatter norskopplæring, samfunnskunnskap og kurs i livsmestring.

Flertallet vil bemerke at det er viktig at bosatte flyktninger og andre allerede det første året blir kjent med lokalsamfunnet og bygger nettverk ut over det kommunale tilbudet.

Flertallet vil vise til Caritas, som har gode erfaringer i flere byer med blant annet leksehjelpstilbud og arbeidslivskurs og arbeidsgrupper for deltakere i introduksjonsprogrammet i Bergen og Trondheim, samt at en arbeidslivsfadderordning har blitt tilbudt deltakere på fellesintro i Groruddalen. Flertallet viser til at møte med lokal frivillighet gir en god mulighet til å bygge nettverk og få erfaringer ut over introduksjonsprogrammets rammer. Flertallet vil også vise til at også Bydelsmødre spiller en slik rolle.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at Caritas fikk tildelt 1,5 mill. kroner i april 2020 for informasjonsarbeid om koronaviruset til innvandrerbefolkningen. Disse medlemmer ser på deres arbeid som svært viktig.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at det er satt av 2 mill. kroner til Bydelsmødre i forbindelse med Arbeiderpartiets alternative RNB.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at det har kommet innspill i komitéhøringen om at frivillighet og folkehelse bør gis en større rolle i integreringsarbeidet. Frivillighet og friluftsliv er helt sentrale deler av det norske samfunnet som nye landsmenn både kan ha personlig glede av og som kan være relevant for integrering i norske lokalsamfunn. Det kan gi de nyankomne unike nøkler til å bli inkludert i samfunnet, og til raskere å forstå sosiale koder og strukturer. Kunnskap om ferdsel og opphold utendørs er viktig for fysisk og psykisk helse. Både friluftsliv og frivillighet er nøkler til innsikt i norsk kultur og verdier. Deltakelse gir nye nettverk, – kulturelle og sosiale gevinster som også kan ha stor betydning for å finne veier inn til et arbeidsliv og til å slå gode røtter i et lokalsamfunn. Flertallet mener kjennskap til hvordan man trygt kan ferdes i naturen også er viktig av sikkerhetsmessige årsaker. Dette gjelder blant annet forhold til vær og føreforhold, og utstyrsbruk, men kan også innebære svømmetrening for å forebygge drukningsulykker. Flertallet mener frivillighet og friluftsliv hører hjemme i introduksjonsprogrammet, og foreslår derfor at regjeringens lovforslag endres slik at § 14 første ledd bokstav d skal lyde: «d) kjennskap til friluftsliv og frivillighet». Videre at forslaget § 14 første ledd bokstav d) blir bokstav e).

På denne bakgrunn fremmer flertallet følgende forslag:

«Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) § 14 første ledd bokstavene d og e skal lyde:

- d) kjennskap til friluftsliv og frivillighet
- e) arbeids- eller utdanningsrettede elementer»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti mener at folkehelse, friluftsliv og frivillighet naturlig faller inn under opplæringen i samfunnskunnskap. Disse medlemmer viser til lovforslaget i proposisjonen og fremmer følgende forslag:

«Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) § 14 første ledd bokstav d) skal lyde:

- d) arbeids- eller utdanningsrettede elementer»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) § 14 første ledd bokstav c skal lyde:

- c) kurs i livsmestring, herunder samlivsråd og psykisk helse»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet fremmer følgende forslag:

«Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) § 14 første ledd bokstav c skal lyde:

- c) kurs i livsmestring og folkehelse»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til lovforslaget i proposisjonen og fremmer følgende forslag:

«Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) § 14 første ledd bokstav c skal lyde:

- c) kurs i livsmestring»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener at opplæring om den norske arbeidslivsmodellen og arbeidstakeres rettigheter også må inn i introduksjonsprogrammet, og foreslår derfor en ny bokstav f i lovforslaget § 14 første ledd og fremmer følgende forslag:

«Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) § 14 første ledd bokstav f skal lyde:

- f) opplæring om den norske arbeidslivsmodellen og arbeidstakeres rettigheter»

Flertallet mener utdanning i større grad må benyttes som arbeidsmarkedstiltak, og at det må tilrettelegges for løp hvor lønnstilskudd kombineres med fagbrev og fremtidig fast ansettelse i tett samarbeid med partene i arbeidslivet. Flertallet viser til at andelen unge som ikke er i arbeid, er høy, og at antallet unge uføre øker drastisk. Flertallet viser videre til at ordningen med arbeidsavklaringspenger ikke fungerer godt nok, og at for mange som har noe arbeidsevne, likevel blir 100 pst. uføre. Manglende fullføring av videregående opplæring er en viktig del av problemstillingen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for tettere samarbeid mellom voksenopplæringen og arbeidspraksis, herunder øke bruken av og fjerne hindre for å opprette fagopplæringsmodeller som Helsfyr- og Glop-pen-modellen og utvikle dette til å gjelde flere fag.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, viser til integreringspakken, som er en del av fase 3 for tiltak i forbindelse med covid-19-situasjonen. Tiltakspakken er på 456 mill. kroner og består av følgende tiltak:

- Jobbsjansen:
 - Det settes av 25 mill. kroner til å styrke ordningen i 2020. Jobbsjansen har vist seg å ha god effekt ved å bidra til at innvandrede kvinner kommer ut i arbeid. Ved å øke tilskuddsordningen vil etablerte prosjekter kunne søke om ytterligere midler i 2020 og dermed ta inn flere deltagere. Dette vil igjen bidra til at flere innvandrede kvinner kommer ut i arbeid.
- Utvidet programtid:
 - Deltakere som er i slutfasen av introduksjonsprogrammet kan få muligheten til utvidet programtid på inntil seks måneder, og de skal få rett til behovsprøvd karriereveiledning.
- Forsterket introduksjonsprogram:
 - Deltakere som har startet i introduksjonsprogrammet etter 1. januar 2019, skal kunne få forsterket introduksjonsprogram. Dette inkluderer blant annet rett til å få revidert sin individuelle plan og få fastsatt et slutt mål for deltagelsen, samt rett til behovsprøvd karriereveiledning.

- Utvidet norskopplæring:
 - Personer med rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap og som skal avslutte sin opplæring i 2020, skal få tilbud om seks måneders utvidet norskopplæring.
- Tilskuddsordning for å øke bruken av nettbasert norskopplæring:
 - Det settes av 10 mill. kroner til denne tilskuddsordningen. Når flere skal få mer opplæring i norsk, vil det være nødvendig med opplærings tiltak som kan fungere som supplement til den ordinære norskopplæringen i kommunal regi. Denne ordningen vil bidra til fleksibilitet og innovasjon i det kommunale norskopplærings-tilbudet.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti støtter disse styrkingene og viser til egne satsinger på integrering ut over regjeringens forslag i alternativt budsjett fra Sosialistisk Venstreparti.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett for 2020, der det fremmes forslag om en omfattende kompetansereform inndelt i to hovedspor, «Lære på jobb» og «Lære på vei til jobb». Disse medlemmer viser til at i et arbeidsmarked som krever mer formell kompetanse, må arbeidsmarkedspolitikken styrkes og tiltakene i større grad rettes inn mot utdanning og reell kvalifisering som fører til et solid fotfeste i arbeidsmarkedet.

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative statsbudsjett for 2020 har foreslått å bevilge 100 mill. kroner ut over regjeringens budsjett til kommunale innvandrertiltak, herunder:

- Styrke arbeidet med språkpraksisplasser med 20 mill. kroner.
- Øke stimuleringsmidler for mer arbeidsrettet norskopplæring; arbeidsnorsk og bransjenorsk med 20 mill. kroner.
- Styrke Jobbsjansen del C – flere år i introduksjonsordningen for dem med behov for lengre kvalifiseringsløp, med 10 mill. kroner.
- Styrke Jobbsjansen del A – tiltak rettet mot hjemmeverende kvinner med 50 mill. kroner.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til forslag om kortere programtid for deltagere med minimum videregående utdanning fra før og vil påpeke at dette kan ha en gevinst for den enkelte, men at det likevel må være rom for å utvise skjønn når det gjelder den enkeltes individuelle forutsetninger for læring.

Komiteen viser videre til at NOKUT har foreslått at det etableres en felles flernasjonalt hurtig godkjenningssprosedyre for utenlandsk kompetanse. På den måten kan flest mulig flyktninger komme raskere inn i arbeid eller studier. Utstedelse av et slikt kvalifikasjons-pass kan sikre at flyktninger kan flytte mellom europeiske land uten å måtte gjennomgå nye godkjenningssprosesser. Komiteen understreker betydningen av at innvandrere med høyere utdanning fra utlandet kommer raskt ut i jobb, både for enkeltmenneskene det gjelder, og for det norske samfunnet. Komiteen mener utdannings-systemet må gi innvandrere og flyktninger muligheter til å ta i bruk, eller bygge på, eksisterende utdanning. Unødig byråkrati må ikke bremse integreringen. Komiteen viser til at Norge står overfor store utfordringer med udekket kompetanse, og mener regjeringen bør legge bedre til rette for at mennesker med utdanning fra andre land kan få denne godkjent for bruk i Norge. Komiteen mener videre at kravene til kurs og fagprøver for helsepersonell fra tredjeland for å få autorisasjon i Norge legger hindre i veien for den enkelte. Den enkelte søker må i dag selv dekke kostnadene. Komiteen viser til at dette kan føre til at flyktninger og andre forsinkes i sin integreringsprosess, fordi de må ha jobb ved siden av studier/integreringsprogram for å ha råd til å gå opp til prøve.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, fremmer på bakgrunn av dette følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til en stipend- og/eller låneordning, f.eks. gjennom Statens lånekasse for utdanning, for å dekke nødvendige kurs og fagprøver for å oppnå autorisasjon for helsepersonell.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet stiller seg undrende til at regjeringen foreslår å opprettholde en øvre aldersgrense for introduksjonsprogrammet på 55 år. Disse medlemmer viser til at departementet omtaler 55-årsgrensen på følgende måte:

«Den øvre aldersgrensen er begrunnet med at programmet bør forbeholdes personer i yrkesaktiv alder og at det kan være lite hensiktsmessig og urimelig å pålegge personer over 55 år å delta i introduksjonsprogrammet ettersom disse ikke vil ha lang tid igjen i arbeidslivet.»

Disse medlemmer konstaterer at samfunnet de senere år har orientert seg mot at eldre skal stå stadig lenger i arbeid. Regjeringen legger i andre sammenhenger opp til at arbeidstakere må stå stadig lenger i jobb for å finansiere velferdsstaten. Disse medlemmer finner det i denne sammenhengen urimelig at regjeringen antar at asylsøkere over 55 år trolig ikke skal ut i ar-

beid, mens ordinær pensjonsalder for befolkningen for øvrig er 67 år.

Disse medlemmer mener det sender et dårlig signal dersom godt voksne asylsøkere over 55 år møtes med en antagelse fra norske myndigheter om at de ikke skal arbeide eller bidra til fellesskapet. Disse medlemmer viser til at en 55-åring har tolv år igjen i arbeidslivet dersom normal pensjonsalder legges til grunn. Disse medlemmer er ikke enige med regjeringen i at det vil være «urimelig» å forvente at en asylsøker på 55 år forsøker å komme i arbeid.

Disse medlemmer mener at også kvinner som får barn, skal følges bedre opp i introduksjonsprogrammet. Fødselspermisjonen fra introduksjonsordningen bør begrenses til tolv uker, og kommunen skal legge til rette for at kvinner med nyfødte barn skal følge norskopplæringen minimum 1–2 dager i uken. Disse medlemmer understreker viktigheten av at også kvinner som får barn, gjør en innsats for å integrere seg, og at man ikke mister kontakten med det norske samfunnet med en gang man kommer til landet.

Disse medlemmer ser at mange kvinner dessverre har stort fravær fra introduksjonsordningen. For å redusere fraværet bør det innføres strengere regelverk for fravær fra introduksjonskurset etter mønster av fraværsgrensen i videregående skole. Udokumentert fravær bør føre til redusert introduksjonsstønad.

Disse medlemmer mener det også bør føres en bedre kontroll med sykemeldinger fra enkeltleger ved at kommunene utpeker én lege som har ansvar for samtlige deltakere på introduksjonsordningen. Alternativt kan det også vurderes en rådgivende overlegefunksjon (ROL) som i Nav, som kan gå inn og overprøve deltakernes fremlagte legeerklæring/sykemelding.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at øvre aldersgrense for deltakelse i introduksjonsprogrammet heves til 64 år.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at introduksjonsprogrammet gir god innføring i norske lover og regler, med spesielt fokus på områder hvor norske lover og regler skiller seg fra innvandrernes hjemland: I Norge forventes det at både kvinner og menn er i arbeid.»

«Stortinget ber regjeringen utrede nye kriterier for hva som defineres som gode resultater i introduksjonsordningen, med utgangspunkt i nivå på norskferdigheter etter endt program, arbeid, stillingsbrøk og om man er selvforsørget.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at fødselspermisjon fra introduksjonskurset begrenses til maksimalt tolv uker, med mindre det er helt spesielle omstendigheter.»

«Stortinget ber regjeringen om å tilrettelegge for at mor fra tolv uker etter fødsel kan følge norskopplæringen minimum 1–2 dager i uken, og at det lages et individuelt opplegg.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at de som ikke kommer i jobb etter introduksjonsprogrammet skal ha aktivitetsplikt, slik enkelte sosialhjelpsmottakere har i dag. De som ikke overholder aktivitetsplikten, skal få avkortning i økonomiske ytelser.»

«Stortinget ber regjeringen utrede konkrete sanksjoner for manglende oppfølging av introduksjonskurs, herunder konsekvenser for oppholdstillatelse og rettigheter knyttet til statsborgerskap.»

«Stortinget ber regjeringen innføre et hurtigspor for behandling av søknader om godkjenning av utdanning fra utlandet.»

«Stortinget ber regjeringen påse at det innføres en rådgivende overlegefunksjon i introduksjonsordningen for å avdekke misbruk med sykemeldinger, og kommunen bør utpeke en lege som har overordnet ansvar for fravær.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at udokumentert fravær fra introduksjonsprogrammet medfører større reduksjon i introduksjonsstønad enn i dag.»

Integreringsbarometer

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener det er avgjørende å ha kunnskap om hvordan integreringsarbeidet går i kommunene. Det bør derfor innføres et integreringsbarometer som måler utviklingen på konkrete indikatorer over tid.

Disse medlemmer ser at et integreringsbarometer vil gi verdifull informasjon til beslutningstagere og myndigheter om hvordan integreringen går. Dersom myndighetene nasjonalt og på kommunenivå måler utviklingen over tid, vil det åpne for mye mer læring og bevisstgjøring som kan bidra med ny kunnskap for å kunne få på plass mer målrettede integreringstiltak. Kommuner kan sammenligne sine resultater med hverandre og dermed lære av hverandre. Disse medlemmer konstaterer at Drammen kommune har vedtatt å innføre et integreringsbarometer.

Disse medlemmer ser at det er rom for skjønn i hva slags indikatorer som legges inn i et slikt integreringsbarometer. Disse medlemmer mener likevel at følgende momenter som et minimum bør måles: arbeidsdeltagelse og hvorvidt man er selvforsørget, sosialhjelpsutbetalinger, språkkunnskaper, inntektsnivå, utdanningsnivå, kriminalitet, barnevernssaker, barnas deltakelse i fritidsaktiviteter og opphold på krisesentre.

Disse medlemmer ønsker å opprette egne introduksjonsmottak for overføringsflyktninger. Før man bosettes i en kommune, skal flyktningen gjennom grunnleggende opplæring på et introduksjonsmottak i Norge. Her bor man en kort periode for å få botrening og opplæring i hvordan man bruker fasilitetene som norske husholdninger inneholder. Disse medlemmer mener flyktningene her bør få en grundig innføring i norske lover, regler, verdier, kultur og samfunnsforståelse. Her vil den faglige kompetansen til en introduksjon til livet i Norge kunne være langt bedre enn ved en bosetting direkte i en av landets mange kommuner. De ansatte må kjenne godt til landene overføringsflyktningene kommer fra, slik at de kjenner deres kultur og levesett. Det er viktig for å ha kunnskap om hvilke behov for opplæring flyktningene som kommer til Norge, har. Disse medlemmer mener et opphold ved et introduksjonsmottak før bosetting vil sikre at alle overføringsflyktninger som kommer til Norge, gjennomgår den samme innledende skoleringen før de bosettes i kommunen sin.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede måleindikatorer og innføre et integreringsbarometer som måler integreringen ut fra flere kriterier og over tid.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det opprettes introduksjonsmottak for alle overføringsflyktninger.»

Integreringskontrakt

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er positive til at regjeringen foreslår å innføre en integreringskontrakt. Dette vil bidra til å styrke forventningen om at det er innvandreren som har hovedansvaret for egen integrering.

Samfunnskontrakt for overføringsflyktninger

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener det skal stilles strenge krav til integreringsvilje før man får innvilget status som overføringsflyktning. Disse medlemmer foreslår på dette grunnlag at den enkelte skal signere en kontrakt med norske myndigheter. I denne kontrakten skal man akseptere norske lover, regler og verdier knyttet til for eksempel likestilling, barneoppdragelse, demokrati, rettsstatens prinsipper, ytringsfrihet og religionsfrihet. Barna skal oppdras i henhold til norske lover og regler, og jenter og gutter skal ha samme muligheter og behandles likt. Disse medlemmer mener detaljene i vilkårene som skal ligge til grunn for kontrakten, bør utredes nærmere. Disse medlemmer mener det bør utredes sanksjonsmuligheter som kan tas i bruk dersom man

bryter kontrakten og ikke følger opp sine forpliktelser som man har undertegnet på, herunder muligheten til å miste retten til permanent opphold.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede og innføre en ordning der overføringsflyktninger signerer kontrakt med norske myndigheter før de får komme til Norge, der de aksepterer å respektere og etterleve norske lover, regler og verdier. Det utredes videre sanksjoner for brudd på kontrakten, herunder å miste rett til permanent oppholdstillatelse.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at familiegjenforente og asylsøkere signerer en samfunnskontrakt før oppholdstillatelse utstedes.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til forslag om å begrense tidsrammen for gjennomføring av introduksjonsprogrammet til ett år for personer med tilsvarende videregående opplæring eller høyere i hjemlandet. Flertallet mener det er ønskelig med et differensiert tilbud, samtidig som det er svært viktig at kommunene gis tilstrekkelig handlingsrom til å tilrettelegge programmet ut fra den enkeltes behov. Konsekvensene av for rigide lovpålagte rammer kan bli at svært mange av dem som har størst mulighet til å oppnå resultater gjennom programmet, får avbrutt sitt kvalifiseringsløp og blir avhengige av sosialhjelp.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til tall fra IMDi som tilsier at mindre enn 10 pst. av tidligere deltakere fullførte introduksjonsprogrammet innen 1,5 år. På den bakgrunn mener disse medlemmer at kravet om ett år er for strengt som et absolutt krav for alle i denne gruppen, og mener det er mer realistisk å gjennomføre innen halvannet år.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) § 13 andre ledd skal lyde:

Sluttmålet for deltakere som minimum har utdanning på videregående nivå fra før, skal være at deltageren skal kvalifisere til høyere utdanning eller arbeid. Programmet skal vare mellom tre og tolv måneder og kan forlenges med inntil seks måneder.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener det er viktig å sikre at de som har behov for det, får et lengre kvalifiseringsløp, samtidig som de som kan komme raskt ut i arbeid eller utdanning, får mulighet til det. Dersom en deltager faller ut, eller ikke har anledning til å fullføre et kvalifiseringsløp fordi pro-

gramtiden løper ut, så er det et stort tap både for den enkelte og for samfunnet som helhet.

Dette medlem fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at påbegynte kvalifiseringsløp kan fullføres innenfor introduksjonsprogrammet, og at regelverket tilpasses slik at nødvendig fleksibilitet med hensyn til lengde ivaretas.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil påpeke viktigheten av at flere deltagerer får ta fagbrev som en del av introduksjonsprogrammet. En slik satsing vil kunne bidra til at flere får formelle kvalifikasjoner og utdanning, slik at de kan komme raskere i arbeid. Ordningen med fagbrev vil forutsette både god tilrettelegging og oppfølging av den enkelte deltaker.

Flertallet fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det legges til rette for at introduksjonsordningen kan kobles opp mot fagopplæringen og voksenopplæringen, slik at videregående fagopplæring kan påbegynnes og fullføres.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at dagens ordninger for fag- og yrkesopplæring gir mange muligheter for tilpassede opplæringsløp frem mot fagbrev, jf. § 3-3 i opplæringsloven. Forskning viser likevel at det tradisjonelle tilbudet for voksne er lite egnet for nyankomne flyktninger som har behov for tilrettelegging i form av språk- og læringsstøtte. Derfor har regjeringen etablert en ny tilskuddsordning fra 2020, hvor fylkeskommuner kan søke om midler til tilrettelegging av fag- og yrkesopplæringen for voksne innvandrere.

Disse medlemmer viser videre til at det pågår forsøk med modulstrukturert opplæring i enkelte lære-fag. Dette er ikke en ny vei til fagbrev, men en mer fleksibel måte å organisere opplæringen på, slik at løpene i større grad skal kunne passe inn i arbeidsmarkedstiltak og introduksjonsprogrammet.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at departementet foreslår å innføre en integreringskontrakt som skal angi kommunens og deltagerens gjensidige forpliktelser, jf. § 16.

Dette medlem mener innføringen av en integreringskontrakt er en unødig byråkratisering, og at deltagerens langsiktige mål kan inngå i deltagerens integreringsplan. En kontrakt er noe som kan inngås mellom likeverdige parter, og bruken av det begrepet overfor mennesker som har behov for, og rett til, kvalifisering, bidrar ikke til noe konstruktivt. Dette medlem viser til at lignende kontrakter er prøvd ut i forbindelse med forsøkene med integreringsmottak, uten at evaluerin-

gen gir støtte for at et slikt virkemiddel har noen effekt for deltagerens videre integrering.

På denne bakgrunn foreslår dette medlem endringer i lovforslaget § 15 fjerde ledd og fremmer følgende forslag:

«Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) § 15 fjerde ledd skal lyde:

Det skal begrunnes i planen hvilke arbeids- eller utdanningsrettede elementer som er valgt, og hvordan disse vil styrke den enkeltes mulighet for deltagelse i yrkeslivet. Planen skal angi kommunens og deltagerens gjensidige forpliktelser og deltagerens langsiktige mål.»

Dette medlem viser ellers til merknader og forslag i Innst. 359 L (2019–2020) til Prop. 123 L (2019–2020) Endringer i midlertidig lov om tilpasninger i introduksjonsloven for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at det arbeider totalt 49 minoritetsrådgivere på videregående skoler fordelt på alle fylker. Ordningen er et tiltak for bekjempelse av negativ sosial kontroll i innvandremiljøer. IMDi har personal- og fagansvar for disse, mens fylkeskommunene ivaretar den daglige oppfølgingen. Flertallet mener fylkeskommunene bør ha arbeidsgiveransvaret for denne gruppen ansatte, som allerede befinner seg i skolene og jobber tett med skolens øvrige personale. Flertallet viser til at fylkeskommunene fra 1. januar 2020 fikk overført ansvaret for IMDi regionale oppgaver knyttet til forebygging av negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Flertallet mener ansvaret for minoritetsrådgiverne vil kunne gi fylkeskommunene et langt bedre grunnlag for å ivareta denne oppgaven på en god måte, til det beste for utsatte personer i innvandremiljøene.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak om å overføre arbeidsgiveransvar for minoritetsrådgivere fra IMDi til fylkeskommunene. Samtidig skal det legges frem en opptrappingsplan over tre år for fylkeskommunenes finansiering av tjenesten.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti påpeker at Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi), som har arbeidsgiveransvaret for minoritetsrådgiverne, også er deres faglige veiledere. Dette er fordi det er IMDi som har spisskompetanse på integreringsutfordringer knyttet til tematikken. IMDi jobber mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse gjennom veiledningstjenester, deltakelse i faglige nettverk og med ut-

vikling og formidling av kunnskap til ulike sektormyndigheter og publikum.

Disse medlemmer viser til stortingsmeldingen om oppgaveoverføring til nye regioner (Meld. St. 6 2018–2019), hvor Kunnskapsdepartementet skriver at ordningen bør videreutvikles før eventuell overføring finner sted, og at departementet vil komme tilbake til Stortinget med forslag om en eventuell overføring på et senere tidspunkt. I de siste årene har minoritetsrådgiverordningen blitt videreutviklet på flere områder; blant annet har ordningen blitt styrket med flere rådgivere. I dag er det minoritetsrådgivere ved om lag 50 skoler rundt om i Norge. Disse medlemmer mener at ordningen har et stort potensial til å gjøre hverdagen bedre for mange mennesker. Derfor bør det først arbeides med å styrke ordningen hos IMDi før man vurderer å overføre ordningen i sin helhet.

2.5 Introduksjonsstønad

Komiteen viser til proposisjonens kapittel 9, som omhandler forslag til regler for introduksjonsstønad.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener permisjonsordningene ikke må være til hinder for gjennomføring. Flertallet viser til at én måte å sikre dette på er å innføre rett og plikt til språkopplæring i permisjonstiden.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener det må få økonomiske konsekvenser dersom deltakere i introduksjonsprogrammet bryter integreringskontrakten eller deltakerne eller deres barn begår kriminalitet.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det gjennomføres et forholdsmessig kutt i integreringsstønad ved brudd på integreringskontrakten.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at integreringsstønad kuttes med minst 10 pst. dersom en deltaker på introduksjonsprogrammet over 25 år begår kriminalitet.»

«Stortinget ber regjeringen påse at integreringsstønad for deltakere under 25 år som bor sammen med foreldrene, kuttes helt dersom vedkommende begår kriminelle handlinger, og at foreldrene får et kutt i stønad på 10 pst. Dersom deltakeren under 25 år ikke bor med foreldrene, reduseres integreringsstønad med minst 10 pst.»

2.6 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap

Komiteen viser til proposisjonens kapittel 10, som omhandler forslag til nye bestemmelser som regulerer opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener voksenopplæringen bør styrkes med mer ressurser og kompetanseheving og bedre tilpasses den enkelte bruker, samt at det bør innføres kompetansekrav og mulighet for etter- og videreutdanning for lærere i voksenopplæring.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til sitt alternative statsbudsjett for 2020, der Arbeiderpartiet styrket studieforbundene med 10 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative statsbudsjett for 2020, hvor det ble foreslått å styrke tilskuddene til studieforbundene med 20 mill. kroner.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil påpeke at eldre over 67 år også kunne hatt nytte av deltagelse i opplæring i språk og samfunnsliv.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, fremmer følgende forslag:

«Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) § 26 første og femte ledd skal lyde:

Innvandrere mellom 18 og 67 år som har fått innvilget en oppholdstillatelse som nevnt i § 27 har rett og plikt til å delta i opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Innvandrere som har fylt 67 år og har fått innvilget en oppholdstillatelse som nevnt i § 27 har rett til å delta i opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

Alderen da oppholdstillatelsen ble innvilget er avgjørende for om personen omfattes av første eller tredje ledd. Plikten opphører ved fylte 67 år.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til lovforslaget i proposisjonen og fremmer følgende forslag:

«Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) § 26 første og femte ledd skal lyde:

Innvandrere mellom 18 og 67 år som har fått innvilget en oppholdstillatelse som nevnt i § 27 har rett og

plikt til å delta i opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

Alderen da oppholdstillatelsen ble innvilget er avgjørende for om personen omfattes av første eller tredje ledd. Retten og plikten opphører ved fylte 67 år.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener norske verdier bør veie like tungt som språk i opplæring og integrering av innvandrere. Disse medlemmer viser til følgende uttalelse fra Norsk Lektorlag ved Steinkjer voksenopplæring til høringen om proposisjonen:

«Lærer som skal undervise i norsk samfunnskunnskap skal innom tema som likestilling, homofili, vold i nære relasjoner, skilsmisse, osv. Ett av opplæringsstedene vi besøkte brukte nettopp dette som et argument mot å benytte morsmåslærere. Vedkommende stilte spørsmål ved hvordan en lærer med en annen religiøs eller kulturell bakgrunn, som ikke deler disse verdiene, skal kunne undervise nyankomne innvandrere i dette.»

Disse medlemmer støtter at språkkravet omgjøres fra et krav om et visst antall gjennomførte opplæringstimer til et krav om å oppnå et minimumsnivå i norsk.

Disse medlemmer viser til at Danmark, som i større grad enn Norge stiller integreringskrav, oppnår en langt høyere andel som kan det lokale språket på B1-nivå enn i Norge, til tross for at danske innvandrere i snitt mottar rundt 30 pst. færre opplæringstimer i språk.

Disse medlemmer ser problematikken i at innvandrere over 67 år er unntatt fra opplæring i norsk og samfunnskunnskap, med den begrunnelse at disse uansett ikke skal ut i arbeid. Disse medlemmer mener god integrering handler om mer enn arbeidslivet, og det har en stor egenverdi for eldre innvandrere å få grunnleggende kunnskap om kultur og språk i landet de skal leve i. Disse medlemmer ser også at de eldre i enkelte kulturer har stor innflytelse over storfamilien, og det er problematisk om de eldre skal rådgi øvrig familie uten kunnskap om lokalt språk og kultur. Disse medlemmer mener det derfor er viktig at også innvandrere over 67 år får kunnskap om norsk språk og kultur.

Disse medlemmer mener det er omsorgssvikt at barn født i Norge ikke kan norsk ved skolestart. Det er foreldrenes ansvar å lære barna norsk. Dette gjøres ved å inkludere familien i det norske samfunnet, det være seg gjennom deltagelse i fritidsaktiviteter, barnehage, dugnadsarbeid og gjennom norske venner og øvrig omgangskrets.

Disse medlemmer mener det er helt grunnleggende at barn i Norge kan norsk. Derfor bør det gjennomføres en obligatorisk 4-års språkkontroll, slik at manglende norskkunnskaper kan følges opp. Disse medlemmer mener det er omsorgssvikt dersom barn som er født og oppvokst i Norge, ikke kan tilfredsstillen-

de norsk når de starter på skolen, og disse skal følges opp av barnevernet.

Disse medlemmer viser til tall fra Oslo kommune, som avdekker at 13 173 barn i grunnskolen får særskilt språkopplæring. Dette er anslått å koste hovedstaden 285 mill. kroner årlig. Disse medlemmer er bekymret over at hele 23,3 pst. av alle elever i 1. klasse har behov for særskilt språkopplæring. Hele 88,2 pst. av førsteklasingene ved Rommen skole snakker så dårlig norsk at de har behov for særskilt språkopplæring.

Disse medlemmer viser til at det i dag stilles språkkrav for å motta norsk statsborgerskap. Disse medlemmer viser til at en person som mottar permanent oppholdstillatelse, har rett til å arbeide og bo i Norge på ubestemt tid og også har et ekstra vern mot å bli utvist. Mange bor hele livet i Norge på permanent oppholdstillatelse uten å søke om norsk statsborgerskap. Disse medlemmer mener derfor det bør stilles strengere integreringskrav for å motta permanent oppholdstillatelse. Disse medlemmer foreslår derfor at det skal stilles krav om språkkunnskaper på B2-nivå før permanent oppholdstillatelse kan gis.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fjerne den øvre aldersgrensen for opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter integreringsloven.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at lærere i både norsk og samfunnskunnskap har gjennomgående og god kjennskap til, og deler grunnleggende norske verdier som demokrati, kvinners rettigheter, likestilling, LHBTI-rettigheter, religionsfrihet og frihet til å avstå fra religion.»

«Stortinget ber regjeringen fjerne alle rettigheter til tolketjenester etter sju års botid i Norge. Det bør vurderes om det er behov for unntak i straffesaker og der det står om liv og helse.»

«Stortinget ber regjeringen fjerne morsmåsoplæringen for innvandrere i skolen og barnehager.»

«Stortinget ber regjeringen innføre obligatorisk språktest av alle barn ved 4-års alder for å avdekke manglende språkutvikling og for å kunne iverksette tiltak.»

«Stortinget ber regjeringen tydeliggjøre at det er foreldrenes ansvar å sikre at barna har nødvendige norskkunnskaper ved skolestart når man er født og oppvokst i Norge, og at en forsømmelse av dette ansvaret skal defineres som omsorgssvikt og følges opp av barnevernet.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det stilles krav om norskkunnskaper på B2-nivå for permanent oppholdstillatelse.»

Sekundærbosetting til ny kommunene

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ser at Norge har hatt en mer vellykket bosettingspolitikk enn vårt naboland Sverige, som har praktisert en utstrakt selvbosetting. Dette betyr ikke at Norge ikke har en utfordring med sekundærbosetting, og at dette ikke fører til en stor konsentrasjon av innvandrere i enkelte områder.

Disse medlemmer ser at når mange innvandrere med samme etniske bakgrunn flytter til de samme områdene, kan dette gjøre integreringen mer utfordrende. Det medfører at enkelte kommuner og områder nå har en stor konsentrasjon av ikke-vestlige innvandrere. Dette skaper også utfordringer for befolkningen som opprinnelig bodde i området. Blant annet gjelder dette skolesituasjonen, hvor mange elever med minoritetsbakgrunn har behov for særskilt norskundervisning, noe som igjen kan gå ut over nivået på undervisningen.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at asylsøkere og flyktninger må kunne forsørge seg selv for å kunne bosette seg i selvvalgt kommune.»

Styrke arbeidslinjen

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ser at en økning i arbeidsdeltakelsen hos spesielt ikke-vestlige innvandrere er helt nødvendig for å sikre velferdsstaten i fremtiden. SSBs beregninger for Brochmann-utvalget viser at de statsfinansielle netto livsløpskostnadene per ikke-vestlig innvandrer var på 4,3 mill. 2013-kroner, mens kostnadene per flyktning var på 6 mill. kroner. Dersom den ikke-vestlige nettoinnvandringen holdes på 2018-nivå, betyr dette at staten pådrar seg en fremtidig kostnad på 65 mrd. kroner hvert eneste år.

Disse medlemmer registrerer at dagens nivå på 3 000 overføringsflyktninger per år alene medfører at staten pådrar seg en fremtidig livsløpskostnad på 18 mrd. kroner dersom sysselsettingen i denne gruppen ikke økes.

Disse medlemmer noterer seg at av overføringsflyktninger som kom til Norge i perioden 2008–2016, var bare 13 pst. sysselsatt i heltidsstilling i 2016, mens befolkningen for øvrig hadde en heltids sysselsettingsgrad på 63 pst. Disse medlemmer bemerker spesielt at bare 8 pst. av kvinnelige overføringsflyktninger var sysselsatt i heltidsstilling, mens dette gjaldt for 56 pst. av kvinnene i øvrig befolkning.

Disse medlemmer konstaterer at innvandrerbefolkningen mottar over 50 pst. av alle sosialhjelpsut-

betalinger, og i Oslo er andelen over 70 pst. Disse medlemmer erfarer også at 42 pst. av innvandrere fra Somalia og 64 pst. av innvandrere fra Syria mottok sosialhjelp i 2017. Innvandrere fra Somalia hadde 16 ganger høyere forbruk av sosialhjelp enn befolkningen ellers. Disse medlemmer vil understreke at somaliere er en gruppe med relativt lang botid i Norge og er landets største ikke-vestlige gruppe.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre et tak på totale offentlige kontantoverføringer for å sikre arbeidsdeltakelse og integrering. Dette taket må settes lavere enn det familien kunne hentet i inntekter i det ordinære arbeidslivet.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at referansepersoner for familieinnvandring ikke har mottatt økonomisk sosialhjelp, kvalifiseringsstønad eller bostøtte fra Nav de siste tre årene.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at innvandrere som står utenfor arbeidslivet og som mottar offentlige ytelser skal møtes med krav om aktivitetsplikt.»

«Stortinget ber regjeringen påse at ikke-norske borgere mister offentlige ytelser ved utenlandsopphold over to måneder.»

«Stortinget ber regjeringen innføre krav om tidligere yrkesdeltakelse for å kunne få overgangsstønad, og sørge for at aktivitetskravet økes fra 50 til 80 pst.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at opplæring om den norske arbeidslivsmodellen og arbeidstakers rettigheter tas inn i opplæringsplanen for norsk og samfunnsfag.»

2.7 Øvrige bestemmelser

Komiteen viser til proposisjonen kapittel 11, som omhandler forslag til ulike bestemmelser i den nye loven, herunder forslag om adgang til å gjennomføre lokale tidsbegrensede forsøksordninger, forslag om kompetansekrav for lærere, forslag om forbud mot klesplagg som dekker hele eller deler av ansiktet, samt forslag om behandling av personopplysninger.

Forbud mot klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet m.m.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet støtter forbudet mot klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet, i alle opplærings- og vurderings-

situasjoner. Disse medlemmer mener likevel at det er av avgjørende viktighet for integreringen å innføre forbud mot religiøse eller kulturelle plagg i flere situasjoner.

Disse medlemmer mener at innbyggerne i den norske offentligheten skal møtes ansikt til ansikt og kunne kommunisere uten hindringer. Disse medlemmer ser at burka og niqab er kvinneundertrykkende plagg som i praksis fjerner kvinners offentlige identitet. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet har kjempet for et forbud mot niqab og burka i årevis, og er glad for at et flertall på Stortinget har innført et forbud i undervisningssituasjoner.

Disse medlemmer mener forbudet må utvides. Bruk av heldekkende plagg, eller plagg som bare viser øynene, har også et viktig sikkerhetsaspekt. Identifisering i det offentlige rom er viktig for forebygging av både terror og mer ordinær kriminalitet.

Disse medlemmer mener også at bruk av hijab ikke uten videre er uproblematisk. Hijab er et plagg som skal gjøre kvinner mer «ærbare» og bidra til å unngå seksuell oppmerksomhet fra menn. For nordmenn flest er det svært vanskelig å skjønne at det er et problem om kvinner viser håret sitt. Så lenge islamske land som Iran setter kvinner i fengsel for å ta av seg hijaben, er det også vanskelig å argumentere for at dette er et ordinært plagg. Samtidig mener disse medlemmer at et generelt forbud mot hijab vil være uproporsjonalt og unødig inngripende. Disse medlemmer mener likevel dette stiller seg annerledes når det kommer til barn og ungdom samt private bedrifters selvbestemmelsesrett.

Disse medlemmer ser at ingen små barn er i stand til å ta stilling til bruk av hijab på egen hånd. Siden hijab skal gjøre kvinner mer «ærbare» og bidra til å unngå seksuell oppmerksomhet, kan det hevdes at barnehijab er seksualisering av små jenter. Denne seksualiseringen av små jenter, ved at de skal måtte dekke seg til med hijab for at voksne menn ikke skal bli tiltrukket, er en ukultur og har ingenting i Norge å gjøre. Disse medlemmer vil derfor forby bruk av hijab i norsk barnehage og grunnskole.

Beskyttelse av sårbare minoritetsbarn

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at det å beskytte norske barn med minoritetsbakgrunn mot overgrep og eksponere dem for en normal, norsk oppvekst er det viktigste politikerne kan gjøre for å sikre en god integrering i fremtiden. Disse medlemmer mener det er sterkt beklagelig at norske myndigheter i enkelte tilfeller ikke har satt barnas beste først og tilrettelagt for blant annet å sende norske barn med minoritetsbakgrunn til drakoniske koranskoler i utlandet.

Disse medlemmer mener det er et grovt overgrep mot barn å sende dem til koranskoler i utlandet der

unge utsettes for vold og fysisk avstraffelse. Barn har rett til å velge egen religion eller eget livssyn fra de er 15 år gamle. Dessverre ser man at barna sendes til religiøse koranskoler i foreldrenes hjemland i frykt for at barna skal bli «for norske». Disse medlemmer mener dette er forferdelige overgrep mot barnas rettigheter, overgrep som aldri ville blitt akseptert om dette var en praksis etnisk norske barn ble utsatt for. Disse medlemmer konstaterer at lange opphold i foreldrenes opprinnelsesland vil motvirke integrering også i tilfeller der tvang ikke er involvert, og derfor bør møtes med sanksjoner.

Disse medlemmer viser til at nesten fire av ti somaliske ungdommer som er født i Norge eller kom til Norge før skolealder, oppgir at de har gått på skole i utlandet. Ifølge Fafo-rapporten «Migrasjon, foreldreskap og sosial kontroll» fra 2019 benyttes skoler i utlandet som et verktøy for å disiplinere barn:

«Vi vet ingenting om hva slags skolegang det er snakk om, eller hvor de har vært. (...) muligheten for å sende barna på skole i Kenya eller Somalia er et verktøy som mange somaliske foreldre kan vurdere, og da gjerne som en siste utvei og disiplineringverktøy når noe har gått galt med barna i Norge.»

Disse medlemmer ser at kjønnslemlestelse praktiseres i mange flyktningers hjemland, selv om dette er et grovt overgrep som er ulovlig i Norge. Disse medlemmer mener foreldre som ikke tar med barna på helsekontroll, skal oppsøkes, slik at barna blir fulgt opp. Disse medlemmer mener det er nødvendig å gjennomføre en helkroppsundersøkelse for å avdekke kjønnslemlestelse.

Etter disse medlemmers syn er kjønnslemlestelse et alvorlig overgrep som i mange tilfeller irreversibelt ødelegger kvinners livskvalitet. Overgrepets art medfører at det er vanskelig å bevise skyld hos foreldrene, og det er derfor nødvendig å få på plass et objektivt skyldkrav i disse tilfellene. Etter disse medlemmers oppfatning er det omsorgssvikt ikke å avverge at små jentebarn blir lemlestet i underlivet.

Disse medlemmer viser til at barn har behov for mat og drikke på skolen. Manglende ernæring kan hemme barns utvikling og bidra til dårligere skoleprestasjoner. Barn skal ikke faste. Disse medlemmer ønsker derfor å innføre et forbud mot fasting i grunnskolen. For at lærerne skal gå foran med et godt eksempel og presset på barna skal reduseres, må dette forbudet også omfatte skolens ansatte.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at barn som ikke tas med av foreldrene på helsekontroll, skal oppsøkes hjemme, slik at helsekontrollen gjennomføres.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at helsekontroll skal inkludere helkroppsundersøkelse for å kunne avdekke eventuell kjønnslemlestelse, mishandling eller overgrep.»

«Stortinget ber regjeringen påse at ved mistanke om sosial kontroll kobles politiet og barnevern inn for undersøkelser.»

«Stortinget ber regjeringen vurdere opprettelse av et sentralt politiorgan som utelukkende skal bekjempe æresvold og sosial kontroll.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at kunnskap om æreskultur og æresvold blir en del av utdanningen til politi, barnevern, skole og helsesektoren.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at foreldre som sender barn til utlandet mot deres vilje, skal straffefølges og fratas omsorgsretten for egne barn.»

«Stortinget ber regjeringen påse at i tilfeller der foreldre med midlertidig oppholdstillatelse sender barn til utlandet mot deres vilje, skal oppholdstillatelsen trekkes tilbake.»

«Stortinget ber regjeringen påse at i tilfeller der foreldre med permanent oppholdstillatelse sender barn til utlandet mot deres vilje, nullstilles opptjeningstiden for å oppnå statsborgerskap.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at foreldre som sender barn på lengre utlandsopphold som hemmer integreringen, skal fratas barnetrygden, og ytelser skal tilbakebetales fra den dagen barna forlot Norge.»

«Stortinget ber regjeringen innføre hjemler som gir mulighet til å inndra barnets pass ved en risiko for utsendelse mot barnets vilje.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at skoler som ikke melder fra til barnevernet når barn reiser på lengre utenlandsopphold, bøtelegges.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at foreldre til barn som ikke møter på skolen etter ferier, må meldes til barnevernet av skolene. Det må sendes et skriftlig varsel fra skolene til barnevernet innen en uke, om ikke fraværet er godkjent fra skolens side.»

«Stortinget ber regjeringen innføre et forbud mot at barn skal faste i grunnskolen, eksempelvis i forbindelse med ramadan. Ansatte på skolen omfattes også av dette forbudet.»

«Stortinget ber regjeringen innføre et objektivt ansvar for foreldrene i å hindre kjønnslemlestelse av egne barn.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at barnevernet alltid vurderer omsorgsovertakelse for jenter utsatt for kjønnslemlestelse.»

«Stortinget ber regjeringen påse at helsepersonell og andre offentlig ansatte skal ha plikt til å varsle politi og barnevern ved mistanke om kjønnslemlestelse.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at kjønnslemlestelse strafferettslig skal betraktes som grov vold mot barn.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti mener at negativ sosial kontroll kan hindre deltagelse i arbeids- og samfunnslivet blant innvandrere. Disse medlemmer viser til at arbeidet mot negativ sosial kontroll har høy prioritet hos regjeringen. Regjeringen besluttet den 17. februar å lage en ny handlingsplan om frihet fra negativ sosial kontroll og æresrelatert vold for 2021–2024. Planen vil være en oppfølging av «Retten til å bestemme over eget liv. Handlingsplan mot negativ sosial kontroll, tvangsektenskap og kjønnslemlestelse (2017–2020)».

Komiteen viser til Representantforslag 118 S (2017–2018), jf. Innst. 260 S (2017–2018), om tiltak mot sosial kontroll og æresvold.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser videre til Representantforslag 132 S (2019–2020) om tiltak mot sosial kontroll.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at bekjempelse av negativ sosial kontroll er viktig, og viser til egne forslag og merknader under behandlingen av Representantforslag 25 S (2019–2020) fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Arne Nævra og Karin Andersen om lukket fritids- og undervisningsopplegg med overnatting i trossamfunn og Representantforslag om tiltak mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold, Dokument 8:120 S (2017–2018), jf. Innst. 261 S (2017–2018).

2.8 Saksbehandlingsregler

Komiteen viser til proposisjonens kapittel 12, som omhandler forslag til saksbehandlingsregler etter ny lov.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti støtter innføringen av et forsvarlighetskrav og mener dette kan bidra til å utjevne kvalitetsforskjeller mellom kommunene. Dette medlem mener imidlertid det er uheldig dersom fylkesmannen ikke kan føre tilsyn med kravet.

Dette medlem viser til eksempler på at deltagere i introduksjonsprogrammet har fått språkpraksis,

men at det viser seg at deltageren ikke får praktisert språket tilstrekkelig på arbeidsplassen. Slik loven står nå, kan fylkesmannen føre tilsyn med om en deltager får et fulltidsprogram, men ikke om det samlede tilbudet som gis, er forsvarlig. Dette medlem viser til evalueringer av introduksjonsordningen og funn i tilsyn som viser at utvidet tilsynshjemmel kan være nødvendig.

Dette medlem legger til grunn at det ved utvidet tilsynshjemmel også lages nasjonale retningslinjer som konkretiserer forsvarlighetskravet.

På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) § 48 skal lyde:

Fylkesmannen kan føre tilsyn med kommunens oppfyllelse av pliktene etter lovens kapittel 3 til 6 og §§ 3, 39, 40 og 43. Fylkesmannen kan også føre tilsyn med plikten til å ha internkontroll etter kommuneloven § 25-1. Kommuneloven kapittel 10 A gjelder for tilsyn etter første ledd.»

2.9 Økonomiske og administrative konsekvenser

Komiteen viser til proposisjonens kapittel 13, som omhandler økonomiske og administrative konsekvenser ved innføring av ny lov.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at KS i komitéhøringen meldte at økt satsing på formell kompetanse vil øke utgiftene for kommunene. Oslo kommune vurderer, i sitt høringssvar, at endringene samlet vil gi netto økte utgifter for kommunesektoren.

Flertallet viser til ny kommunelov § 2-2, som slår fast prinsippet om at «innenfor rammen av nasjonal økonomisk politikk bør kommuner og fylkeskommuner ha frie inntekter som gir økonomisk handlingsrom». Flertallet mener kommunene må få dekket de ekstra utgiftene forslaget medfører, inkludert midler til oppgaver som overføres fra IMDi til fylkeskommunene. Flertallet mener at disse oppgavene skal fullfinansieres.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) § 7 annet ledd skal lyde:

Overføringsflyktninger har rett til intensivkurs i demokrati, likestilling og norsk arbeidsliv før innreise til Norge.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen innføre et prøveprosjekt med fjernundervisning i norsk i det landet det hentes overføringsflyktninger fra.

Forslag 3

Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) § 7 første ledd skal lyde:

Vertskommuner for mottak kan tilby standardiserte elementer fra introduksjonsprogrammet, jf. § 14 første og andre ledd, og andre integreringsfremmende tiltak til personer som bor i mottak og som har fått en oppholdstillatelse som nevnt i § 9. Der det er mulig, skal prosessen med godkjenning av utenlandsk utdanning for personer nevnt i første punktum som har behov for det, igangsettes.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen legge til rette for tettere samarbeid mellom voksenopplæringen og arbeidspraksis, herunder øke bruken av og fjerne hindre for å opprette fagopplæringsmodeller som Helsfyr- og Gloppepen-modellen og utvikle dette til å gjelde flere fag.

Forslag fra Høyre og Kristelig Folkeparti:

Forslag 5

Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) § 14 første ledd bokstav d) skal lyde:

d) arbeids- eller utdanningsrettede elementer

Forslag 6

Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) § 14 første ledd bokstav c) skal lyde:

c) kurs i livsmestring

Forslag 7

Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) § 26 første og femte ledd skal lyde:

Innvandrere mellom 18 og 67 år som har fått innvilget en oppholdstillatelse som nevnt i § 27 har rett og plikt til å delta i opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

Alderen da oppholdstillatelsen ble innvilget er avgjørende for om personen omfattes av første eller tredje ledd. Retten og plikten opphører ved fylte 67 år.

Forslag fra Arbeiderpartiet:

Forslag 8

Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) § 1 første ledd første punktum skal lyde:

Formålet med loven er at innvandrere tidlig integreres i det norske samfunnet, får varig arbeid og blir økonomisk selvstendige.

Forslag 9

Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) § 6 tredje ledd første punktum skal lyde:

Kartleggingen skal danne grunnlag for bosetting i riktig kommune og legge grunnlaget for en integreringsplan som skal gjøre den enkelte selvforsørget.

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen sørge for at NOKUT har hovedansvaret for utvikling av metoder som skal benyttes for kompetansekartlegging av flyktninger, samt ansvar for opplæring av personell som skal gjennomføre kompetansekartleggingen.

Forslag 11

Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) § 15 fjerde til åttende ledd skal lyde:

Integreringsplanen skal også inneholde deltagerens yrkesmål. Yrkesmålet settes på bakgrunn av gjennomført kompetansekartlegging og karriereveiledning.

Det skal begrunnes i planen hvilke arbeids- eller utdanningsrettede elementer som er valgt, og hvordan disse vil styrke den enkeltes mulighet for deltagelse i yrkeslivet.

Kommunen avgjør innholdet i integreringsplanen dersom det er uenighet mellom kommunen og den enkelte.

Planen skal vurderes jevnlig og ved vesentlig endring i deltagerens livssituasjon.

Deltagere i introduksjonsprogram skal ha én samlet integreringsplan for deltagelse i introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 12

Stortinget ber regjeringen sørge for at asylsøkere som kommer til ankomstmottaket, i løpet av de tre første dagene gjennomgår helsesjekk og rutinemessig vaksineres.

Forslag 13

Stortinget ber regjeringen sørge for at det blir obligatorisk for asylsøkere som med stor sannsynlighet vil få opphold, og som oppfyller kriteriene, å flytte til et integreringsmottak for å starte integreringsprosessen.

Forslag 14

Stortinget ber regjeringen innføre bosettingsstopp for flyktninger i alle kommuner hvor ikke-vestlige inn-

vandrere utgjør mer enn 15 pst. av befolkningen. Dette gjelder også deler av kommuner.

Forslag 15

Stortinget ber regjeringen sørge for at fylkeskommunen ikke foreslår kommuner med over 15 pst. ikke-vestlige innvandrere om bosetting.

Forslag 16

Stortinget ber regjeringen sørge for at kommunene Oslo, Lørenskog, Drammen, Lillestrøm, Rælingen og Ullensaker ikke skal bosette flere flyktninger.

Forslag 17

Stortinget ber regjeringen sørge for at kommuner med dårlige integreringsresultater og lite muligheter på arbeidsmarkedet ikke får bosette flyktninger.

Forslag 18

Stortinget ber regjeringen sørge for at øvre aldersgrense for deltakelse i introduksjonsprogrammet heves til 64 år.

Forslag 19

Stortinget ber regjeringen sørge for at introduksjonsprogrammet gir god innføring i norske lover og regler, med spesielt fokus på områder hvor norske lover og regler skiller seg fra innvanderens hjemland: I Norge forventes det at både kvinner og menn er i arbeid.

Forslag 20

Stortinget ber regjeringen utrede nye kriterier for hva som defineres som gode resultater i introduksjonsordningen, med utgangspunkt i nivå på norskerdigheter etter endt program, arbeid, stillingsbrøk og om man er selvforsørget.

Forslag 21

Stortinget ber regjeringen sørge for at fødselspermisjon fra introduksjonskurset begrenses til maksimalt tolv uker, med mindre det er helt spesielle omstendigheter.

Forslag 22

Stortinget ber regjeringen om å tilrettelegge for at mor fra tolv uker etter fødsel kan følge norskopplæringen minimum 1–2 dager i uken og at det lages et individuelt opplegg.

Forslag 23

Stortinget ber regjeringen sørge for at de som ikke kommer i jobb etter introduksjonsprogrammet skal ha aktivitetsplikt, slik enkelte sosialhjelpsmottakere har i dag. De som ikke overholder aktivitetsplikten, skal få avkortning i økonomiske ytelser.

Forslag 24

Stortinget ber regjeringen utrede konkrete sanksjoner for manglende oppfølging av introduksjonskurs, herunder konsekvenser for oppholdstillatelse og rettigheter knyttet til statsborgerskap.

Forslag 25

Stortinget ber regjeringen innføre et hurtigspor for behandling av søknader om godkjenning av utdanning fra utlandet.

Forslag 26

Stortinget ber regjeringen påse at det innføres en rådgivende overlegefunksjon i introduksjonsordningen for å avdekke misbruk med sykemeldinger, og kommunen bør utpeke en lege som har overordnet ansvar for fravær.

Forslag 27

Stortinget ber regjeringen sørge for at udokumentert fravær fra introduksjonsprogrammet medfører større reduksjon i introduksjonsstønad enn i dag.

Forslag 28

Stortinget ber regjeringen utrede måleindikatorer og innføre et integreringsbarometer som måler integreringen ut fra flere kriterier og over tid.

Forslag 29

Stortinget ber regjeringen sørge for at det opprettes introduksjonsmottak for alle overføringsflyktninger.

Forslag 30

Stortinget ber regjeringen utrede og innføre en ordning der overføringsflyktninger signerer kontrakt med norske myndigheter før de får komme til Norge, der de aksepterer å respektere og etterleve norske lover, regler og verdier. Det utredes videre sanksjoner for brudd på kontrakten, herunder å miste rett til permanent oppholdstillatelse.

Forslag 31

Stortinget ber regjeringen sørge for at familiegjennforente og asylsøkere signerer en samfunnskontrakt før oppholdstillatelse utstedes.

Forslag 32

Stortinget ber regjeringen sørge for at det gjennomføres et forholdsmessig kutt i integreringsstønad ved brudd på integreringskontrakten.

Forslag 33

Stortinget ber regjeringen sørge for at integreringsstønad kuttet med minst 10 pst. dersom en deltaker på

introduksjonsprogrammet over 25 år begår kriminalitet.

Forslag 34

Stortinget ber regjeringen påse at integreringsstønad for deltakere under 25 år som bor sammen med foreldrene, kuttet helt dersom vedkommende begår kriminelle handlinger, og at foreldrene får et kutt i stønad på 10 pst. Dersom deltakeren under 25 år ikke bor med foreldrene, reduseres integreringsstønad med minst 10 pst.

Forslag 35

Stortinget ber regjeringen fjerne den øvre aldersgrensen for opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter integreringsloven.

Forslag 36

Stortinget ber regjeringen sørge for at lærere i både norsk og samfunnskunnskap har gjennomgående og god kjennskap til, og deler grunnleggende norske verdier som demokrati, kvinners rettigheter, likestilling, LHBTI-rettigheter, religionsfrihet og frihet til å avstå fra religion.

Forslag 37

Stortinget ber regjeringen fjerne alle rettigheter til tolketjenester etter sju års botid i Norge. Det bør vurderes om det er behov for unntak i straffesaker og der det står om liv og helse.

Forslag 38

Stortinget ber regjeringen fjerne morsmålsopplæringen for innvandrere i skolen og barnehager.

Forslag 39

Stortinget ber regjeringen innføre obligatorisk språktest av alle barn ved 4-års alder for å avdekke manglende språkutvikling og for å kunne iverksette tiltak.

Forslag 40

Stortinget ber regjeringen tydeliggjøre at det er foreldrenes ansvar å sikre at barna har nødvendige norskkunnskaper ved skolestart når man er født og oppvokst i Norge, og at en forsømmelse av dette ansvaret skal defineres som omsorgssvikt og følges opp av barnevernet.

Forslag 41

Stortinget ber regjeringen sørge for at det stilles krav om norskkunnskaper på B2-nivå for permanent oppholdstillatelse.

Forslag 42

Stortinget ber regjeringen sørge for at asylsøkere og flyktninger må kunne forsørge seg selv for å kunne bo sette seg i selvalgt kommune.

Forslag 43

Stortinget ber regjeringen innføre et tak på totale offentlige kontantoverføringer for å sikre arbeidsdeltakelse og integrering. Dette taket må settes lavere enn det familien kunne hentet i inntekter i det ordinære arbeidslivet.

Forslag 44

Stortinget ber regjeringen sørge for at referansepersoner for familieinnvandring ikke har mottatt økonomisk sosialhjelp, kvalifiseringsstønad eller bostøtte fra Nav de siste tre årene.

Forslag 45

Stortinget ber regjeringen sørge for at innvandrere som står utenfor arbeidslivet og som mottar offentlige ytelser skal møtes med krav om aktivitetsplikt.

Forslag 46

Stortinget ber regjeringen påse at ikke-norske borgere mister offentlige ytelser ved utenlandsopphold over to måneder.

Forslag 47

Stortinget ber regjeringen innføre krav om tidligere yrkesdeltakelse for å kunne få overgangsstønad, og sørge for at aktivitetskravet økes fra 50 til 80 pst.

Forslag 48

Stortinget ber regjeringen sørge for at barn som ikke tas med av foreldrene på helsekontroll, skal oppsøkes hjemme, slik at helsekontrollen gjennomføres.

Forslag 49

Stortinget ber regjeringen sørge for at helsekontroll skal inkludere helkroppundersøkelse for å kunne avdekke eventuell kjønnslemlestelse, mishandling eller overgrep.

Forslag 50

Stortinget ber regjeringen påse at ved mistanke om sosial kontroll kobles politiet og barnevern inn for undersøkelser.

Forslag 51

Stortinget ber regjeringen vurdere opprettelse av et sentralt politiorgan som utelukkende skal bekjempe æresvold og sosial kontroll.

Forslag 52

Stortinget ber regjeringen sørge for at kunnskap om æreskultur og æresvold blir en del av utdanningen til politi, barnevern, skole og helsesektoren.

Forslag 53

Stortinget ber regjeringen sørge for at foreldre som sender barn til utlandet mot deres vilje, skal straffefølges og fratas omsorgsretten for egne barn.

Forslag 54

Stortinget ber regjeringen påse at i tilfeller der foreldre med midlertidig oppholdstillatelse sender barn til utlandet mot deres vilje, skal oppholdstillatelsen trekkes tilbake.

Forslag 55

Stortinget ber regjeringen påse at i tilfeller der foreldre med permanent oppholdstillatelse sender barn til utlandet mot deres vilje, nullstilles opptjeningstiden for å oppnå statsborgerskap.

Forslag 56

Stortinget ber regjeringen sørge for at foreldre som sender barn på lengre utlandsopphold som hemmer integreringen, skal fratas barnetrygden, og ytelser skal tilbakebetales fra den dagen barna forlot Norge.

Forslag 57

Stortinget ber regjeringen innføre hjemler som gir mulighet til å inndra barnets pass ved en risiko for utsendelse mot barnets vilje.

Forslag 58

Stortinget ber regjeringen sørge for at skoler som ikke melder fra til barnevernet når barn reiser på lengre utenlandsopphold, bøtelegges.

Forslag 59

Stortinget ber regjeringen sørge for at foreldre til barn som ikke møter på skolen etter ferier, må meldes til barnevernet av skolene. Det må sendes et skriftlig varsel fra skolene til barnevernet innen en uke, om ikke fraværet er godkjent fra skolens side.

Forslag 60

Stortinget ber regjeringen innføre et forbud mot at barn skal faste i grunnskolen, eksempelvis i forbindelse med ramadan. Ansatte på skolen omfattes også av dette forbudet.

Forslag 61

Stortinget ber regjeringen innføre et objektivt ansvar for foreldrene i å hindre kjønnslemlestelse av egne barn.

Forslag 62

Stortinget ber regjeringen sørge for at barnevernet alltid vurderer omsorgsovertakelse for jenter utsatt for kjønnslemlestelse.

Forslag 63

Stortinget ber regjeringen påse at helsepersonell og andre offentlig ansatte skal ha plikt til å varsle politi og barnevern ved mistanke om kjønnslemlestelse.

Forslag 64

Stortinget ber regjeringen sørge for at kjønnslemlestelse strafferettslig skal betraktes som grov vold mot barn.

Forslag fra Senterpartiet:*Forslag 65*

Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) § 14 første ledd bokstav c skal lyde:

c) kurs i livsmestring og folkehelse

Forslag 66

Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) § 13 andre ledd skal lyde:

Sluttmålet for deltagere som minimum har utdanning på videregående nivå fra før, skal være at deltageren skal kvalifisere til høyere utdanning eller arbeid. Programmet skal vare mellom tre og tolv måneder og kan forlenges med inntil seks måneder.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:*Forslag 67*

Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) § 6 annet ledd skal lyde:

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet skal kartlegge kompetansen til overføringsflyktninger før innreise til Norge. Med overføringsflyktning menes en person som har fått flyktningstatus, jf. utlendingsloven § 28 første ledd, før innreise til Norge, eller som har fått en innreisetillatelse i påvente av behandling av sin søknad om flyktningstatus. Integrerings- og mangfoldsdirektoratet skal gjennomføre en første kartlegging av kompetansen til alle personer som oppholder seg på ankomstsentre.

Forslag 68

Stortinget ber regjeringen sikre at påbegynte kvalifiseringsløp kan fullføres innenfor introduksjonsprogrammet, og at regelverket tilpasses slik at nødvendig fleksibilitet med hensyn til lengde ivaretas.

Forslag 69

Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) § 15 fjerde ledd skal lyde:

Det skal begrunnes i planen hvilke arbeids- eller utdanningsrettede elementer som er valgt, og hvordan disse vil styrke den enkeltes mulighet for deltagelse i yrkeslivet. Planen skal angi kommunens og deltagerens gjensidige forpliktelser og deltagerens langsiktige mål.

Forslag 70

Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) § 48 skal lyde:

Fylkesmannen kan føre tilsyn med kommunens oppfyllelse av pliktene etter lovens kapittel 3 til 6 og §§ 3, 39, 40 og 43. Fylkesmannen kan også føre tilsyn med plikten til å ha internkontroll etter kommuneloven § 25-1. Kommuneloven kapittel 10 A gjelder for tilsyn etter første ledd.

3. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råar Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

A.

V e d t a k t i l l o v

om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven)

Kapittel 1 Alminnelige bestemmelser*§ 1 Lovens formål*

Formålet med loven er at innvandrere tidlig integreres i det norske samfunnet og blir økonomisk selvstendige. Loven skal bidra til at innvandrere får gode norskkunnskaper, kunnskap om norsk samfunnsliv, formelle kvalifikasjoner og en varig tilknytning til arbeidslivet.

Loven skal videre legge til rette for at asylsøkere tidlig får kjennskap til norsk språk og samfunnsliv.

§ 2 Definisjoner

I denne loven menes med:

- asylsøker: en person som søker beskyttelse etter utlendingsloven § 28
- innvandrere: en person med oppholdstillatelse i Norge etter utlendingsloven

Kapittel 2 Kommunens og fylkeskommunens ansvar etter loven*§ 3 Kommunens ansvar*

Kommunen er ansvarlig for tidlig kvalifisering etter kapittel 3, introduksjonsprogram etter kapittel 4 og opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter kapittel 6.

Opplæring og tjenester som kommunen yter etter denne loven, skal være forsvarlige.

Kommunens plikter gjelder ikke overfor personer som har avbrutt eller avvist deltagelse i opplæring i mot-

tak, introduksjonsprogram eller opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

Kommunen kan gi andre i oppdrag å utføre kommunens oppgaver etter loven.

§ 4 Fylkeskommunens ansvar

Fylkeskommunen er ansvarlig for det regionale integreringsarbeidet. Fylkeskommunen skal utarbeide planer for kvalifisering av innvandrere.

Fylkeskommunen skal anbefale hvor mange flyktninger som bør bosettes i den enkelte kommune i fylket.

Fylkeskommunen skal sørge for tilbud om karriereveiledning etter § 11 og opplæring i norsk og samfunnskunnskap for deltagere som går fulltid i videregående opplæring etter § 30.

Departementet kan gi forskrift om fylkeskommunens ansvar for det regionale integreringsarbeidet.

Kapittel 3 Tidlig kvalifisering

§ 5 Plikt til å delta i opplæring i mottak

Asylsøkere som bor i mottak og som er over 18 år, har plikt til å delta i opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Plikten gjelder ikke dersom asylsøkeren

- får sin søknad behandlet etter hurtigprosedyrer i Utlendingsdirektoratet
- nektes å få asylsøknaden realitetsbehandlet etter utlendingsloven § 32
- bor på ankomstsenter eller i transittmottak
- har fått avslag på søknad om beskyttelse av Utlendingsdirektoratet

Kommunen skal sørge for opplæringen så snart som mulig etter at asylsøkere som omfattes av plikten etter første ledd, er registrert i et mottak i kommunen.

Departementet kan gi forskrift om omfanget av og innholdet i opplæringen.

§ 6 Kompetansekartlegging før bosetting i en kommune

Vertskommuner for mottak skal kartlegge kompetansen til personer som bor i mottak, og som har fått en oppholdstillatelse som nevnt i § 9.

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet skal kartlegge kompetansen til overføringsflyktninger før innreise til Norge. Med overføringsflyktning menes en person som har fått flyktningstatus, jf. utlendingsloven § 28 første ledd, før innreise til Norge, eller som har fått en innreisetilattelse i påvente av behandling av sin søknad om flyktningstatus.

Kartleggingen skal bidra til bosetting i en kommune med relevant tilbud om arbeid eller utdanning og til at introduksjonsprogrammet blir tilpasset den enkeltes behov. Den enkelte har rett og plikt til å gjennomføre kartleggingen.

Kravene til kartleggingen i § 10 andre ledd og forskrift etter § 10 fjerde ledd gjelder tilsvarende.

§ 7 Andre integreringsfremmende tiltak før bosetting i en kommune

Vertskommuner for mottak kan tilby standardiserte elementer fra introduksjonsprogrammet, jf. § 14 første og andre ledd, og andre integreringsfremmende tiltak til personer som bor i mottak og som har fått en oppholdstillatelse som nevnt i § 9.

Kapittel 4 Introduksjonsprogrammet

§ 8 Målgruppe for introduksjonsprogrammet

Innvandrere mellom 18 og 55 år som har fått innvilget en oppholdstillatelse som nevnt i § 9, og som er bosatt i kommunen etter avtale med integreringsmyndighetene, har rett og plikt til å delta i introduksjonsprogram. Alderen da oppholdstillatelsen ble innvilget er avgjørende for om personen omfattes av første punktum. Personen må ha bodd i en kommune med en oppholdstillatelse nevnt i § 9 i mindre enn to år når vedtak etter § 12 treffes.

Kravet om å være bosatt etter avtale gjelder ikke personer som har fått oppholdstillatelse som nevnt i § 9 første ledd bokstav f og g.

Kommunen kan tilby introduksjonsprogram til innvandrere med oppholdstillatelse etter utlendingsloven kapittel 6 som er familiemedlemmer til andre enn personer nevnt i § 9 første ledd bokstav f, til innvandrere over 55 år med oppholdsgrunnlag som nevnt i § 9 og til innvandrere som nevnt i første ledd som er bosatt uten avtale med kommunen. Den som tilbys program, må ha bodd i en kommune i mindre enn to år når vedtak etter § 12 treffes.

Nordiske borgere og utlendinger som omfattes av Avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsråd (EØS-avtalen), omfattes ikke av denne bestemmelsen.

§ 9 Oppholdstillatelser som gir rett og plikt til deltagelse i introduksjonsprogrammet

Følgende oppholdstillatelser gir rett og plikt til å delta i introduksjonsprogram:

- oppholdstillatelse som flyktning etter utlendingsloven § 28
- oppholdstillatelse etter innreisetilattelse som overføringsflyktning etter utlendingsloven § 35 tredje ledd
- fornybar oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 38 første ledd på grunnlag av søknad om beskyttelse
- begrenset oppholdstillatelse som medlem av barnefamilie etter utlendingsloven § 38 femte ledd bokstav a eller b
- oppholdstillatelse på grunnlag av kollektiv beskyttelse i en massefluktsituasjon etter utlendingsloven § 34

- f) oppholdstillatelse etter utlendingsloven kapittel 6 som familiemedlem til personer som nevnt i bokstav a til e, forutsatt at referansepersonen har vært bosatt i en kommune i mindre enn fem år før det søkes om familiegjenforening
- g) fornybar oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 53 første ledd bokstav b, andre ledd eller tredje ledd

Personer som har påbegynt et introduksjonsprogram har rett til å fullføre sitt program uavhengig av om oppholdstillatelsen endres eller om de får innvilget statsborgerskap.

§ 10 *Kompetansekartlegging etter bosetting i en kommune*

Personer som omfattes av § 8 første ledd, har rett og plikt til å gjennomføre kompetansekartlegging etter bosetting i en kommune, med mindre personen har gjennomført kompetansekartlegging etter § 6.

Kompetansekartleggingen skal bidra til at introduksjonsprogrammet blir tilpasset den enkeltes behov. Kartleggingen skal minst omfatte hvilke språkkunnskaper og hvilken utdanning, arbeidserfaring og annen relevant kompetanse personen har.

Kommunen skal sørge for kompetansekartleggingen.

Departementet kan gi forskrift om hvilke opplysninger som kan kartlegges.

§ 11 *Karriereveiledning*

Personer som omfattes av § 8 første ledd, har rett og plikt til å gjennomføre karriereveiledning. Karriereveiledningen skal bygge på kompetansekartleggingen etter §§ 6 eller 10, og bør gjennomføres før det fattes vedtak etter § 12.

Karriereveiledningen skal bidra til at den enkelte kan ta informerte valg om arbeid og utdanning og til at introduksjonsprogrammet blir tilpasset den enkeltes behov.

Fylkeskommunen skal sørge for karriereveiledningen.

Når karriereveiledningen er gjennomført bør det gis en anbefaling om arbeid eller utdanning for den enkelte deltager innenfor rammen av §§ 13 og 14.

§ 12 *Ansvar for introduksjonsprogrammet*

Kommunen skal sørge for introduksjonsprogram etter dette kapittelet.

Kommunen skal treffe vedtak om og sørge for oppstart av introduksjonsprogram til innvandrere som omfattes av § 8 første ledd så snart som mulig og senest innen tre måneder etter bosetting eller krav om program fremsettes.

Kommunen skal utstede deltagerbevis ved gjennomført eller avbrutt program.

§ 13 *Slutt mål og varighet av introduksjonsprogrammet*

Kommunen skal sette et slutt mål for den enkeltes deltagelse i introduksjonsprogrammet.

Slutt målet for deltagere som minimum har utdanning på videregående nivå fra før, skal være at deltageren skal kvalifisere til høyere utdanning eller arbeid. Programmet skal vare mellom tre og seks måneder og kan forlenges med inntil seks måneder.

Slutt målet for deltagere under 25 år som ikke har minimum utdanning på videregående nivå fra før, skal som hovedregel være fullført videregående opplæring. Programmet skal vare mellom tre måneder og tre år og kan forlenges med inntil ett år. Har deltageren andre slutt mål enn fullført videregående opplæring, skal programmet vare mellom tre måneder og to år og kan forlenges med inntil ett år.

Slutt målet for øvrige deltagere skal være at den enkelte kommer i arbeid eller fullfører deler av eller hele grunnskolen eller videregående opplæring. Programmet skal vare mellom tre måneder og to år og kan forlenges med inntil ett år. Har deltageren slutt mål om fullført videregående opplæring, skal programmet vare mellom tre måneder og tre år og kan forlenges med inntil ett år.

Introduksjonsprogrammet kan bare forlenges hvis det er grunn til å forvente at deltageren vil oppnå sitt slutt mål med en forlengelse.

Programmet avsluttes ved oppnådd slutt mål eller varighet. Godkjent permisjon legges til programmets varighet. Kommunen bør i samarbeid med andre aktører legge til rette for at deltagere som ikke oppnår sitt slutt mål innenfor programtiden unngår avbrudd i kvalifiseringen.

§ 14 *Innholdet i og omfanget av introduksjonsprogrammet*

Introduksjonsprogrammet skal minst inneholde:

- a) opplæring i norsk
- b) opplæring i samfunnskunnskap
- c) kurs i livsmestring, herunder samlivsråd og psykisk helse
- d) kjennskap til friluftsliv og frivillighet
- e) arbeids- eller utdanningsrettede elementer
- f) opplæring om den norske arbeidslivsmodellen og arbeidstakeres rettigheter

Deltagere som har barn under 18 år skal delta på kurs i foreldreveiledning. Det samme gjelder deltagere som får barn i løpet av programmet.

Innholdet for øvrig skal tilpasses den enkeltes behov og det fastsatte slutt målet etter § 13.

Introduksjonsprogrammet skal være helårlig og på fulltid.

Departementet kan gi forskrift om minstekrav for kurs i livsmestring og foreldreveiledning.

§ 15 Integreringsplan

Kommunen skal, samtidig som det treffes vedtak etter § 12, utarbeide en integreringsplan.

Planen skal utarbeides sammen med deltageren og utformes på bakgrunn av gjennomført kompetansekartlegging, karriereveiledning og en vurdering av hvilke elementer deltageren kan nyttiggjøre seg. Planen skal bygge videre på elementer deltageren har gjennomført før bosetting i kommunen.

Integreringsplanen skal minst inneholde deltagerens sluttmaal og norskmål etter §§ 13 og 31, angivelse av omfanget av opplæringen i norsk og samfunnskunnskap, programmets varighet etter § 13, elementene i programmet og klagemuligheter.

Det skal begrunnes i planen hvilke arbeids- eller utdanningsrettede elementer som er valgt, og hvordan disse vil styrke den enkeltes mulighet for deltagelse i yrkeslivet.

Kommunen avgjør innholdet i integreringsplanen dersom det er uenighet mellom kommunen og den enkelte.

Planen skal vurderes jevnlig og ved vesentlig endring i deltagerens livssituasjon.

Deltagere i introduksjonsprogram skal ha én samlet integreringsplan for deltagelse i introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

§ 16 Integreringskontrakt

Kommunen og deltageren skal inngå en integreringskontrakt samtidig som det utarbeides en integreringsplan etter § 15. Kontrakten skal angi kommunens og deltagerens gjensidige forpliktelser og deltagerens langsiktige mål.

Kommunen skal i kontrakten forplikte seg til å tilby introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter kapittel 4 og 6, slik at deltageren kan oppfylle sitt sluttmaal og sitt norskmål etter §§ 13 og 31.

Deltageren skal i kontrakten forplikte seg til å følge opp målene og elementene som er fastsatt i integreringsplanen, jf. § 15.

§ 17 Fravær og permisjoner

Deltageren kan søke kommunen om tillatelse til fravær fra introduksjonsprogrammet.

Deltageren kan innvilges permisjon fra introduksjonsprogrammet etter søknad til kommunen.

Departementet kan gi forskrift om fravær og permisjoner fra introduksjonsprogram.

§ 18 Stans av introduksjonsprogrammet

Kommunen kan stanse introduksjonsprogrammet midlertidig eller permanent for en deltager dersom det er saklig begrunnet i den enkeltes forhold. Forhold som kan begrunne stans i introduksjonsprogrammet er

blant annet omfattende fravær, atferd som kan skade deltagerens eller andres mulighet til å gjennomføre programmet eller alvorlig eller langvarig sykdom.

Kapittel 5 Introduksjonsstønad

§ 19 Rett til introduksjonsstønad

Deltagere i introduksjonsprogram har rett til introduksjonsstønad.

§ 20 Beregning av introduksjonsstønad

Introduksjonsstønaden er på årsbasis lik to ganger folketrygdens grunnbeløp.

Stønaden per måned utgjør 1/12 av stønaden på årsbasis. Stønaden per dag utgjør 1/30 av månedsstønaden. Stønaden per time utgjør 1/1 850 av stønaden på årsbasis.

Deltagere under 25 år som ikke bor med foreldre, mottar 2/3 stønad. Deltagere under 25 år som bor med en eller begge foreldrene, mottar 1/3 stønad.

§ 21 Reduksjon i stønad på grunn av fravær

Ved fravær som ikke skyldes sykdom eller andre tvingende velferdsgrunner, og som det ikke er gitt tillatelse til, reduseres stønaden tilsvarende lengden på fraværet, jf. § 20 andre ledd.

§ 22 Samordning med andre offentlige ytelser

Introduksjonsstønaden reduseres i den utstrekning deltakeren har rett til dagpenger under arbeidsløshet, sykepenger eller foreldrepenger, og retten til disse ytelsene er opparbeidet før vedkommende startet i et introduksjonsprogram. Stønaden reduseres tilsvarende for uføretrygd eller arbeidsavklaringspenger vedkommende mottar.

Dersom deltakeren mottar overgangsstønad, reduseres introduksjonsstønaden på årsbasis med 40 prosent av den overgangsstønad som overstiger halvparten av folketrygdens grunnbeløp.

Barnetrygd og kontantstøtte kommer ikke til fradrag i stønaden.

§ 23 Egne midler

Stønaden reduseres ikke på grunn av inntekter av egen eller andres virksomhet eller som følge av formue. Stønaden reduseres heller ikke på grunn av mottatt barnebidrag.

I den utstrekning lønnet arbeid inngår i programmet, reduseres stønaden tilsvarende den tid arbeidet tar, jf. § 20 andre ledd. Stønaden reduseres krone for krone hvis det er til gunst for deltageren.

§ 24 *Utbetaling*

Utbetaling skjer etterskuddsvis på grunnlag av registrert fremmøte. Kommunen beslutter hvordan og til hvilke tidspunkter utbetaling skal skje.

§ 25 *Trekk i og tilbakebetaling av stønad*

Har deltageren fått utbetalt høyere stønad enn det vedkommende har krav på, kan kommunen trekke det overskytende i fremtidig stønad.

Har noen fått utbetalt en ytelse fordi vedkommende, eller noen som har handlet på vedkommendes vegne, forsettlig eller grovt uaktsomt har gitt uriktige opplysninger eller har fortiet opplysninger, kan kommunen vedta at stønaden skal betales tilbake.

Får en mottaker av introduksjonsstønad innvilget ytelser som gir grunnlag for trekk i stønaden etter § 22 med tilbakevirkende kraft, kan kommunen kreve hel eller delvis refusjon i beløpet som skal etterbetales, til dekning av sine utlegg til samme formål og for samme tidsrom.

Kapittel 6 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap

§ 26 *Målgruppe for opplæring i norsk og samfunnskunnskap*

Innvandrere mellom 18 og 67 år som har fått innvilget en oppholdstillatelse som nevnt i § 27 har rett og plikt til å delta i opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Innvandrere som har fylt 67 år og har fått innvilget en oppholdstillatelse som nevnt i § 27 har rett til å delta i opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

Retten og plikten til opplæring inntreer når oppholdstillatelsen innvilges, eller ved ankomst til Norge for personer som har fått innvilget oppholdstillatelsen før innreise. For personer med oppholdstillatelse nevnt i § 9 første ledd bokstav d inntreer retten og plikten ved førstegangs fornyelse av tillatelsen. For personer med oppholdstillatelse nevnt i § 9 første ledd bokstav e inntreer retten og plikten på tidspunktet personen bosettes etter avtale mellom kommunen og integreringsmyndighetene. I særlige tilfeller kan retten og plikten inntre fra det tidspunktet krav om opplæring settes frem. Departementet kan gi forskrift om hva som skal anses som særlige tilfeller.

Innvandrere mellom 18 og 67 år som har fått innvilget en oppholdstillatelse som nevnt i § 28 har plikt til å delta i opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

Plikten til opplæring inntreer når oppholdstillatelsen innvilges, eller ved ankomst til Norge for personer som har fått innvilget oppholdstillatelse før innreise.

Alderen da oppholdstillatelsen ble innvilget er avgjørende for om personen omfattes av første eller tredje ledd. Plikten opphører ved fylte 67 år.

Personer som har rett til å fullføre introduksjonsprogrammet etter § 9 andre ledd, har også rett til å fullføre opplæringen i norsk og samfunnskunnskap.

Kommunen kan tilby opplæring i norsk og samfunnskunnskap til andre enn personer nevnt i denne bestemmelsen.

§ 27 *Oppholdstillatelser som gir rett og plikt til deltagelse i opplæring i norsk og samfunnskunnskap*

Oppholdstillatelser som nevnt i § 9 gir rett og plikt til å delta i opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Det samme gjelder andre oppholdstillatelser som danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse, med unntak av oppholdstillatelser nevnt i § 28.

§ 28 *Oppholdstillatelser som gir plikt til deltagelse i opplæring i norsk og samfunnskunnskap*

Følgende oppholdstillatelser gir plikt til å delta i opplæring i norsk og samfunnskunnskap, forutsatt at oppholdstillatelsen danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse:

- a) oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 23
- b) oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 25
- c) oppholdstillatelse etter utlendingsloven kapittel 6 som familiemedlem til personer nevnt i bokstav a og b

§ 29 *Fritak fra plikt til deltagelse i opplæring i norsk og samfunnskunnskap*

Personer som kan dokumentere et minimum av kunnskaper i norsk eller samisk kan etter søknad fritas fra plikten til å delta i opplæring i norsk. Personer som kan dokumentere et minimum av kunnskaper om det norske samfunnet kan etter søknad fritas fra plikten til å delta i opplæring i samfunnskunnskap.

Det kan gis fritak dersom det foreligger særlige helsemessige eller andre tungtveiende årsaker som hindrer deltagelse i opplæringen.

Departementet kan gi forskrift om hvilken dokumentasjon som er nødvendig for å få fritak fra plikt til deltagelse i opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

§ 30 *Ansvar for opplæring i norsk og samfunnskunnskap*

Kommunen skal treffe vedtak om og sørge for opplæring i norsk og samfunnskunnskap til personer som omfattes av § 26 første og tredje ledd, som er folkeregistrert i kommunen. Dette gjelder også for personer i målgruppen som bor midlertidig på asylmottak i kommunen.

Fylkeskommunen skal sørge for opplæring i norsk og samfunnskunnskap til personer som omfattes av § 26 første ledd, som går i videregående opplæring etter opplæringsloven på full tid.

Tilbud om opplæring i norsk og samfunnskunnskap skal gis så snart som mulig og senest innen tre måneder etter folkeregistrering i kommunen eller at krav

om deltagelse blir fremsatt. Fylkeskommunens ansvar inntreer ved oppstart i videregående opplæring.

Kommunen kan kreve at personer som omfattes av § 26 tredje og sjuende ledd, betaler for opplæringen.

Kommunen skal utstede deltagerbevis ved gjennomført eller avbrutt opplæring.

Departementet kan gi forskrift om innholdet i opplæringen i norsk og samfunnskunnskap.

§ 31 *Krav til opplæring i norsk*

Deltagere i opplæring i norsk skal oppnå et minimumsnivå i norsk. Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for opplæring slik at deltageren oppnår minimumsnivået. Minimumsnivået utgjør deltagerens norskmål.

Departementet kan gi forskrift om veiledende minimumsnivåer i norsk for ulike grupper deltagere.

§ 32 *Varighet og omfang av opplæring i norsk*

Retten og plikten til opplæring for en deltager med oppholdstillatelse etter § 27 gjelder til deltageren har nådd et minimumsnivå i norsk etter § 31, men likevel ikke lenger enn tre år med tillegg av godkjent permisjon. En deltager som minimum har utdanning på videregående nivå fra før, har ikke rett eller plikt til opplæring i lenger enn 18 måneder med tillegg av godkjent permisjon.

Plikten til opplæring for en deltager med oppholdstillatelse som nevnt i § 28 gjelder til deltakeren har nådd et minimumsnivå i norsk etter § 31 eller til gjennomførte 300 timer norskopplæring.

§ 33 *Krav til opplæring i samfunnskunnskap*

Opplæring i samfunnskunnskap skal gjennomføres på et språk deltageren forstår. Opplæringen skal gjennomføres innen ett år etter at retten og plikten inntrådte etter § 26 andre ledd eller plikten inntrådte etter § 26 fjerde ledd.

Kravene i første ledd gjelder ikke når fylkeskommunen har ansvar for opplæring i samfunnskunnskap etter § 30 andre ledd.

§ 34 *Norskplan*

Kommunen skal, samtidig som det treffes vedtak etter § 30, utarbeide en plan for opplæring i norsk og samfunnskunnskap. § 15 gjelder tilsvarende. Kravet om å utarbeide en plan for opplæring i norsk og samfunnskunnskap gjelder ikke når fylkeskommunen har ansvar for opplæringen etter § 30 andre ledd.

§ 35 *Fravær og permisjoner*

Deltageren kan søke kommunen om tillatelse til fravær fra opplæringen i norsk og samfunnskunnskap.

Deltageren kan innvilges permisjon fra opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter søknad til kommunen.

Departementet kan gi forskrift om fravær og permisjoner fra opplæringen i norsk og samfunnskunnskap.

§ 36 *Stans av opplæringen*

Kommunen kan stanse opplæringen midlertidig eller permanent for en deltager dersom det er saklig begrunnet i den enkeltes forhold. Forhold som kan begrunne stans i opplæringen er blant annet omfattende fravær, atferd som kan skade deltagerens eller andres mulighet til å gjennomføre opplæringen eller alvorlig eller langvarig sykdom.

§ 37 *Prøver*

Deltagere som er omfattet av § 26 første ledd, har plikt til å gå opp til avsluttende prøver i norsk og samfunnskunnskap. Plikten gjelder ikke deltagere som har fritak etter § 29.

Avsluttende prøve i samfunnskunnskap skal gjennomføres innen ett år etter at retten og plikten inntrådte etter § 26 andre ledd. Dette gjelder ikke når fylkeskommunen har ansvar for opplæring i samfunnskunnskap etter § 30 andre ledd.

Deltagere kan etter søknad fritas fra plikten i første ledd. § 29 gjelder tilsvarende.

Kommunen skal sørge for at deltagere som har plikt til å gå opp til avsluttende prøver i norsk og samfunnskunnskap, får gjennomført prøvene.

Departementet kan gi forskrift om innholdet i og gjennomføringen av prøver i norsk og samfunnskunnskap og om reaksjoner ved overtredelse av bestemmelser om gjennomføringen av prøvene.

Kapittel 7 Forskjellige bestemmelser

§ 38 *Forsøk*

Departementet kan etter søknad fra kommunen godkjenne unntak fra loven og forskriftene etter loven i forbindelse med tidsavgrensede pedagogiske, økonomiske eller organisatoriske forsøk. Det kan godkjennes forsøk som innskrenker rettigheter eller utvider plikter etter loven.

Departementet kan gi forskrift om rammene for forsøk og kriterier for godkjenning.

§ 39 *Kompetansekrav for lærere*

Den som skal undervise i norsk i kommunen etter denne loven skal ha relevant faglig og pedagogisk kompetanse.

Departementet kan gi forskrift om innholdet i og overgangsregler til kravet i første ledd.

§ 40 Forbud mot bruk av klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet

Personer som deltar i introduksjonsprogram eller opplæring etter loven, skal i forbindelse med opplærings- og vurderingssituasjoner ikke bruke klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet. Med opplærings-situasjon menes opplæring etter loven og opplæringsliggende tiltak, inkludert praksis og turer. Forbudet gjelder ikke når bruken av slike plagg er begrunnet i klimatiske, pedagogiske, helsemessige eller sikkerhetsmessige forhold.

Kommunen kan midlertidig stanse introduksjonsprogrammet eller opplæringen etter §§ 18 og 36, for personer som tross skriftlig advarsel bruker klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet i strid med forbudet i første ledd. Personer som opptrer i strid med forbudet i vurderingssituasjoner, kan bortvises fra prøvelokalet.

Første ledd gjelder tilsvarende for lærere og andre personer som i opplærings- og vurderingssituasjoner bidrar til kommunens oppfyllelse av pliktene i loven. Det samme gjelder personer med liknende roller som arbeider for private aktører som har etablert samarbeid med kommunen om gjennomføring av kommunens plikter etter loven. Dersom en person som nevnt i første eller andre punktum opptrer i strid med forbudet i første ledd, skal personen bes om å fjerne klesplagget som dekker ansiktet. Gjentatte brudd på forbudet kan være grunnlag for oppsigelse.

§ 41 Behandling av personopplysninger

Offentlige organer kan behandle personopplysninger, herunder personopplysninger nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10, når det er nødvendig for å utføre oppgaver i forbindelse med:

- a) tiltak for å gi asylsøkere kjennskap til norsk språk og samfunnsliv
- b) tiltak for å gi innvandrere kunnskap og ferdigheter for å kunne delta i det norske samfunnslivet
- c) gjennomføring av prøver for dokumentasjon av norskkunnskaper og samfunnskunnskap
- d) bosetting av innvandrere
- e) utbetaling av tilskudd for tiltak som nevnt i bokstav a, b og d

Når det er nødvendig for å utføre oppgaver nevnt i første ledd kan offentlige organer også behandle personopplysninger om personer som har fått innvilget norsk statsborgerskap etter å ha hatt en oppholdstillatelse etter utlendingsloven.

Private som utfører oppgaver nevnt i første ledd for stat, fylkeskommune eller kommune regnes som offentlige organer etter denne paragrafen.

Departementet kan gi forskrift om behandlingen av personopplysninger etter denne loven, herunder om krav til behandlingen, bruk av automatiserte avgjørelser, hvilke personopplysninger som kan behandles og

reservasjonsadgang for behandling av personopplysninger.

§ 42 Innhenting og utveksling av personopplysninger

Personopplysninger nevnt i § 41 første ledd kan innhentes fra utlendingsmyndighetene og folkeregistermyndigheten uten hinder av lovbestemt taushetsplikt. Når hensynet til barnets beste gjør det nødvendig, kan personopplysninger nevnt i § 41 første ledd innhentes fra den kommunale barnevernstjenesten og krisesentre uten hinder av lovbestemt taushetsplikt.

Personopplysninger nevnt i § 41 første ledd kan utveksles mellom offentlige organer som har behov for opplysningene for å utføre oppgaver nevnt i § 41 første ledd, uten hinder av lovbestemt taushetsplikt. Unntaket fra taushetsplikten gjelder ikke taushetsplikt etter helsepersonelloven. Dersom det er tilstrekkelig for å oppnå formålet, skal opplysningene kun utleveres i statistisk form eller ved at individualiserende kjennetegn utelates på annen måte.

Private som utfører oppgaver nevnt i § 41 første ledd for stat, fylkeskommune eller kommune regnes som offentlige organer etter denne paragrafen.

Departementet kan gi forskrift om innhenting og utveksling av personopplysninger, herunder innhenting av personopplysninger fra helsepersonell og utlevering av personopplysninger til utlendingsmyndighetene.

§ 43 Personregister og plikt til å registrere opplysninger

Det skal opprettes nasjonale personregistre for formålene nevnt i § 41 første ledd. Utlevering av personopplysninger til organer nevnt i § 41 første ledd kan skje gjennom direkte søketilgang i slike personregistre.

Kommunen har plikt til å registrere personopplysninger om personer i kommunen som omfattes av loven i personregister nevnt i første ledd. Det samme gjelder fylkeskommunen.

Departementet kan gi forskrift om nasjonale personregistre etter denne paragrafen og om kommunens og fylkeskommunens plikt til å registrere personopplysninger.

§ 44 Pålegg om å utlevere personopplysninger

Når det er nødvendig for å utføre et offentlig organs oppgaver etter loven, kan organet pålegge følgende organer å utlevere personopplysninger om asylsøkere og innvandrere uten hinder av lovbestemt taushetsplikt:

- a) Integrerings- og mangfoldsdirektoratet
- b) Kompetanse Norge
- c) Arbeids- og velferdsetaten
- d) Utlendingsdirektoratet
- e) Utlendingsnemnda
- f) folkeregistermyndigheten
- g) kommunene
- h) fylkeskommunene

Unntaket fra taushetsplikten gjelder ikke taushetsplikt etter helsepersonelloven.

Departementet kan gi forskrift om adgangen til å pålegge utlevering av personopplysninger etter denne paragrafen.

§ 45 Nasjonalt tolkeregister

For å øke bruken av kvalifisert tolk i offentlig sektor skal det være et register over kvalifiserte tolker (Nasjonalt tolkeregister). Registeret skal forvaltes av Integrerings- og mangfoldsdirektoratet.

Direktoratet kan innhente personopplysninger om tolker fra Folkeregisteret og utlendingsmyndighetenes registre uten hinder av lovbestemt taushetsplikt når det er nødvendig for å oppnå formålet med registeret. Direktoratet kan behandle opplysninger om etnisk opprinnelse når det er nødvendig for å oppnå formålet med registeret. Personopplysninger fra Nasjonalt tolkeregister som ikke er underlagt taushetsplikt, kan gjøres tilgjengelig for offentligheten.

Departementet kan gi forskrift om formelle krav for oppføring i Nasjonalt tolkeregister, hvilke språklige og tolkefaglige ferdigheter som kreves, tolkers opplysningsplikt, krav til forvaltningen av registeret og hvilke opplysninger som kan registreres. Departementet kan også gi forskrift om advarsel og utestengelse fra Nasjonalt tolkeregister.

Kapittel 8 Saksbehandlingsregler

§ 46 Forholdet til forvaltningsloven

Forvaltningsloven gjelder med de særregler som er fastsatt i loven her.

Som enkeltvedtak etter denne loven regnes avgjørelser om:

- a) tildeling av introduksjonsprogram, introduksjonsstønning og opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter kapittel 4 til 6
- b) fritak fra opplæring i norsk og samfunnskunnskap og prøver etter §§ 29 og 37
- c) utarbeidelse av og vesentlig endring av integrerings- og norskplan etter §§ 15 og 34
- d) stans av introduksjonsprogrammet eller opplæring i norsk og samfunnskunnskap for den enkelte etter §§ 18 og 36
- e) fravær og permisjon
- f) forlengelse av introduksjonsprogram
- g) trekk i introduksjonsstønningen med 50 prosent eller mer av en enkelt utbetaling, og som minst tilsvarer 1/12 av folketrygdens grunnbeløp
- h) tilbakebetaling av stønning på grunn av uriktige opplysninger
- i) refusjon i ytelse fra folketrygden
- j) oppføring i og utestengelse fra Nasjonalt tolkeregister

Personer som har rett til tjenester etter denne loven regnes ikke som parter i samme sak. Det kan ikke klages over at en annen har fått ytelsen.

Forvaltningsloven §§ 28 til 34 om klage gjelder ikke for vedtak om tildeling av bosettingskommune.

§ 47 Klage

Enkeltvedtak truffet etter loven kan påklages til fylkesmannen. Departementet er klageinstans for enkeltvedtak etter § 46 første ledd bokstav j.

Fylkesmannen kan prøve alle sider av vedtaket. Når det gjelder prøvingen av det frie skjønn, kan fylkesmannen likevel bare endre vedtaket når skjønnen er åpenbart urimelig.

§ 48 Tilsyn

Fylkesmannen kan føre tilsyn med kommunens oppfyllelse av pliktene etter lovens kapittel 3 til 6 og §§ 39, 40 og 43. Fylkesmannen kan også føre tilsyn med plikten til å ha internkontroll etter kommuneloven § 25-1.

Kommuneloven kapittel 10 A gjelder for tilsyn etter første ledd.

§ 49 Opplysningsplikt til barnevernet

Personell som arbeider innenfor rammen av denne loven, skal i sitt arbeid være oppmerksom på forhold som kan føre til tiltak fra barneverntjenesten.

Personell som arbeider innenfor rammen av denne loven, skal uten hinder av taushetsplikt melde fra til barneverntjenesten uten ugrunnet opphold:

- a) når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli mishandlet, utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen eller annen alvorlig omsorgssvikt,
- b) når det er grunn til å tro at et barn har en livstruende eller annen alvorlig sykdom eller skade og ikke kommer til undersøkelse eller behandling, eller at et barn med nedsatt funksjonsevne eller et spesielt hjelpetrengende barn ikke får dekket sitt særlige behov for behandling eller opplæring,
- c) når et barn viser alvorlige atferdsvansker i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler eller en annen form for utpreget normløs atferd,
- d) når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli utnyttet til menneskehandel.

Personell som arbeider innenfor rammen av denne loven, plikter også å gi opplysninger etter pålegg i samsvar med barnevernloven § 6-4.

Kapittel 9 Sluttbestemmelser

§ 50 Ikrafttredelse

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Fra samme tidspunkt oppheves lov 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere.

§ 51 Overgangsregler

Loven gjelder for de som får innvilget oppholdstillatelse etter lovens ikrafttredelse. Departementet kan gi forskrift om overgangsreglene. I forskrift kan det gjøres unntak fra reglene i første punktum.

§ 52 Endringer i andre lover

Fra den tid loven trer i kraft gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd skal § 3-15 annet ledd bokstav d lyde:
 - d) introduksjonsstønad beregnet etter *integreringsloven kapittel 5*.
2. I lov 16. juni 2006 nr. 20 om arbeids- og velferdsforvaltningen skal § 8 fjerde ledd lyde:

Reglene i denne paragrafen gjelder tilsvarende for etatens rett og plikt til å gi opplysninger til kommunen til bruk i saker om introduksjonsstønad etter *integreringsloven*.

3. I lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her skal § 95 tredje ledd annet punktum lyde:

Forvaltningsloven §§ 28 til 34 om klage gjelder ikke for utlendingsmyndighetenes vedtak om *bortfall* av botilbud.

4. I lov 27. mai 2016 nr. 14 om skatteforvaltning skal § 7-2 første ledd bokstav b lyde:
 - b) pensjon, uføretrygd etter folketrygdloven kapittel 12, uføreytelser fra andre ordninger, introduksjonsstønad etter *integreringsloven*,

kvalifiseringsstønad etter sosialtjenesteloven, føderåd i jord- og skogbruk, livrente som ledd i pensjonsordning i arbeidsforhold, engangs- og avløsningsbeløp for slike ytelser, underholdsbidrag, foreldrepenger, dagpenger under arbeidsløshet, sykepenger og lignende ytelser som skal regnes som skattepliktig inntekt for mottakeren.

B.

I

Stortinget ber regjeringen om å øke antall norske timer i mottak fra 175 timer til 250 timer.

II

Stortinget ber regjeringen ta initiativ til en stipend- og/eller låneordning, f.eks. gjennom Statens lånekaske for utdanning, for å dekke nødvendige kurs og fagprøver for å oppnå autorisasjon for helsepersonell.

III

Stortinget ber regjeringen sørge for at det legges til rette for at introduksjonsordningen kan kobles opp mot fagopplæringen og voksenopplæringen, slik at videregående fagopplæring kan påbegynnes og fullføres.

IV

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak om å overføre arbeidsgiveransvar for minoritetsrådgivere fra IMDi til fylkeskommunene. Samtidig skal det legges frem en opptrappingsplan over tre år for fylkeskommunenes finansiering av tjenesten.

V

Stortinget ber regjeringen sørge for at opplæring om den norske arbeidslivsmodellen og arbeidstakeres rettigheter tas inn i opplæringsplanen for norsk og samfunnsfag.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 23. juni 2020

Karin Andersen

leder

Siri Gåsemyr Staalesen

ordfører

**DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT**

Statsråden

Kommunal- og forvaltningskomiteen v/Siri Gåsemyr
Staalesen

Deres ref

Vår ref

Dato

20/3348-

16. juni 2020

Lovteknisk bistand til Stortingets behandling av Prop. 89 L (2019-2020)

Jeg viser til henvendelse 12. juni der det bes om lovteknisk bistand i forbindelse med behandlingen av ny integreringslov, Prop. 89 L (2019–2020).

Det bes om bistand til tre forslag, der to gjelder tidlig kvalifisering og det siste gjelder yrkesmål. På noen punkter finner jeg bestillingen litt uklar og det er derfor ikke gitt at min tilbakemelding treffer intensjonen bak forslagene.

Tidlig kvalifisering

Regulering av det som gjelder overføringsflyktninger og godkjenning av utenlandsk utdanning kan foreslås i § 7 om andre integreringsfremmende tiltak før bosetting i en kommune. Bestemmelsen i sin helhet kan for eksempel lyde slik, med endringene i kursiv:

§ 7 Andre integreringsfremmende tiltak før bosetting i en kommune

Vertskommuner for mottak kan tilby standardiserte elementer fra introduksjonsprogrammet, jf. § 14 første og andre ledd, og andre integreringsfremmende tiltak til personer som bor i mottak og som har fått en oppholdstillatelse som nevnt i § 9. Der det er mulig, skal prosessen med godkjenning av utenlandsk utdanning for personer nevnt i første punktum som har behov for det, igangsettes.

Overføringsflyktninger har rett til intensivkurs i demokrati, likestilling og norsk arbeidsliv før innreise til Norge.

Når det gjelder matching med riktig bosettingskommune fremgår det av bestillingen at "vertskommuner for mottak skal matche personer som bor i mottak (...) med riktig

bosettingskommune". Jeg viser til at det i dag er Integrerings- og mangfoldsdirektoratet som inngår avtaler med bosettingskommunene om bosetting av enkeltpersoner og familier, ikke vertskommunen for mottak. En slik endring vil kreve endringer i selve bosettingsordningen. Dette må eventuelt utredes nærmere før en eventuell lovregulering.

Jeg forstår det slik at intensjonen ikke er å foreslå en slik endring i bosettingsordningen. Dersom dette er intensjonen, vil jeg påpeke at det er et komplekst spørsmål som vil kreve utredning og samarbeid med flere aktører. Med dette som bakgrunn tolker jeg bestillingen slik at det er "matching" med riktig bosettingskommune som er det sentrale.

En bestemmelse om "matching" med riktig bosettingskommune og grunnlag for en individuell plan som leder til selvforsørgelse vil trolig overlappe med forslaget til § 6 tredje ledd første punktum, der det fremgår at "[k]artleggingen skal bidra til bosetting i en kommune med relevant tilbud om arbeid eller utdanning og til at introduksjonsprogrammet blir tilpasset den enkeltes behov." En slik bestemmelse kan dermed foreslås til erstatning for § 6 tredje ledd første punktum, slik at tredje ledd første punktum kan lyde:

"Kartleggingen skal danne grunnlag for bosetting i riktig kommune og legge grunnlaget for en integreringsplan som skal gjøre den enkelte selvforsørget."

Yrkesmål

Jeg oppfatter bestillingen slik at et yrkesmål har likhetstrekk med det langsiktige målet, som det ikke legges opp til at deltageren skal oppnå innenfor programtiden på samme måte som et sluttmaal. Et krav om å sette et yrkesmål kan da fremgå av § 15 om integreringsplan, for eksempel et nytt fjerde ledd, se forslag i kursiv nedenfor. Jeg legger til grunn at gjennomført karriereveiledning i så fall også tas med som grunnlag, i tillegg til kompetansekartlegging.

§ 15 fjerde ledd:

Integreringsplanen skal også inneholde deltagerens yrkesmål. Yrkesmålet settes på bakgrunn av gjennomført kompetansekartlegging og karriereveiledning.

Med hilsen

Guri Melby

Kopi
Kommunal- og forvaltningskomiteen
Marianne Brænden
Trine Bilet

**DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT**

Kunnskaps- og integreringsministeren

VEDLEGG 2

Stortinget
Karl Johansgate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

20/2838-

3. juni 2020

**Prop. 89 L Integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid
(integreringsloven) - rettebrev**

Kunnskapsdepartementet gjør herved oppmerksom på tre feil i Prop. 89 L (2019-2020) Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) :

På side 14, første spalte, linje 8, fremkommer det at Kunnskapsdepartementet mottok høringsuttalelse fra Norsk Lektorlag. Norsk lektorlag har imidlertid ikke avgitt uttalelse i saken. Norsk Lektorlag har informert departementet om at uttalelsen er avgitt av en lokal tillitsvalgte som ved en feil registrerte at uttalelsen ble avgitt på vegne av Norsk Lektorlag. Det riktige er at uttalelsen ble avgitt av Norsk lektorlag ved Steinkjær voksenopplæring.

Som følge av dette skal henvisningen til Norsk Lektorlag under punkt 11.2.3, side 145, første spalte, første avsnitt under punktet, linje 7, erstattes med henvisning til Norsk lektorlag ved Steinkjær voksenopplæring.

På side 12, første spalte, linje 27 fremkommer det at Utdanningsforbundet ved Nygård skole ikke hadde merknader til saken. Utdanningsforbundet ved Nygård skole har imidlertid avgitt uttalelse i saken. Det kom dermed inn 189 høringsuttalelser med realitetsmerknader til forslaget om ny integreringslov, og ikke 188 som det fremgår på side 12, første spalte, linje 18.

På side 168, første spalte, linje 34 fremgår det at ifølge rapporten *Foreldreveiledning til deltakere i introduksjonsprogrammet (2020)* utarbeidet av Rambøll på oppdrag av IMDi tilbyr nesten 60 prosent av kommunene foreldreveiledning i introduksjonsprogrammet. Det presiseres ikke her at dette ikke er 60 prosent av alle landets kommuner, men 60 prosent av

kommunene som svarte på Rambølls spørreundersøkelse. Det var 276 (63%) kommuner og bydeler som svarte på Rambølls spørreundersøkelse.

Med hilsen

Guri Melby

Kopi

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
Stortingets kommunal- og forvaltningskomite

